Tweemaandelijks tijdschrift
26ste jaargang 1995/5 (155)
september-oktober

Horizon taal

ISSN 0772-540 X Afgiftekantoor: ANTWERPEN X

Horizontaal – Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 26ste jaargang. Horizontaal is de voortzetting van *Esperanto Panorama.*

Redactie en administratie (België): Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, tel.: 03/234 34 00, telefax: 03/233 54 33; (Nederland): Libro-Servo Esperanto-Nederland, Marnixstraat 57, 2023 RB Haarlem.
Abonnementen: Gewoon abonnement: 600,– fr. in België, 33,– gld. in Nederland; vijfjarig abonnement: 2400,– fr. of 132,– gld.; levenslang abonnement: 15 000,– fr. of 775,– gld.
Rekeningen: Voor België telkens t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen KB 402-5510531-55 of ASLK 001-2376527-06; voor Nederland: postgiro rek.: 111278 t.n.v. Libro-Servo Esperanto-Nederland, Haarlem.

Redacteurs: Guido Van Damme, Jean-Pierre VandenDaele en Paul Peeraerts.
Medewerkers: W.M.A. De Smet, R. Rotsaert, I. Lievens, I. Durwael, J. Schram, J. De Mulder, e.a.
Verantwoordelijke uitgever: Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.
Horizontaal verschijnt de eerste van elke oneven maand.

Bijvoegsels bij **Horizontaal** worden slechts toegestaan als ze keurig gedrukt zijn en in onberispelijk Nederlands of Esperanto zijn opgesteld. De kosten veroorzaakt door het bijvoegen van het drukwerk worden gefactureerd.

Teksten voor publikatie moeten op de redactie toekomen uiterlijk op de 1ste van de even maand. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden teksten, advertenties of bijvoegsels te weigeren of grammaticaal/stylistisch aan te passen. In geval van discussie beslist het Bestuur van de Vlaamse Esperantobond.

Lijst van adressen van alle plaatsen in Nederland en Vlaanderen waar inlichtingen over Esperanto kunnen worden ingewonnen. Voor meer gedetailleerde gegevens over de clubs verwijzen we naar de activiteitenkalender waar u inlichtingen vindt over de activiteiten die in de volgende 3 maanden zijn gepland.

Vlaamse Esperantobond/Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00, Fax.: (03) 233 54 33. Elektronisch adres: fel@eunet.be,
Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00.
Fervojistoj L. De Sutter, Frère-Orbanstraat 210, B-8400 Oostende, tel.: (059) 50 18 25.
Esperanto-Nederland Arubastraat 53, NL-9715 RV Groningen, Nederland. Tel.: (050) 77 59 54.
Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldbond/Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: (010) 436 10 44.
Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41. SEL heeft groepen of leden in Diepenbeek, Gent, Halle, Oostende en Tienen.

Bestuursleden van FEL:
Ivo Durwael (Voorzitter, Informatie, Esperantohuis), Paul Gilsonlaan 5, 2650 Edegem. Tel.: (03) 440 30 92.
Wim M.A. De Smet (ondervoorzitter, Europese zaken), Hertendreef 12, 2920 Kalmthout. Tel.: (03) 666 99 49.
Johan Van Eenoo (secretaris), Stationsstraat 27, 8380 Lissewege. Tel.: (050) 54 40 03.
Marc Cuffez, (hulpsecretaris) Elisabethlaan 295, 8400 Oostende. Tel.: (059) 80 85 17.
Flory Witdoeckt (financiën), Witte-Nonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14; Fax: (059) 80 23 42.
Henny Jacques-De Ketelaere (onderwijs), Miræusstraat 26, b3, 2018 Antwerpen. Tel.: (03) 237 15 67.
Jef Geraerts, Boendersstraat 12, 3670 Meeuwen.
Walter Vandenkieboom, Witte-Nonnenstraat 9A, 8400 Oostende. Tel.: (059) 70 29 14.

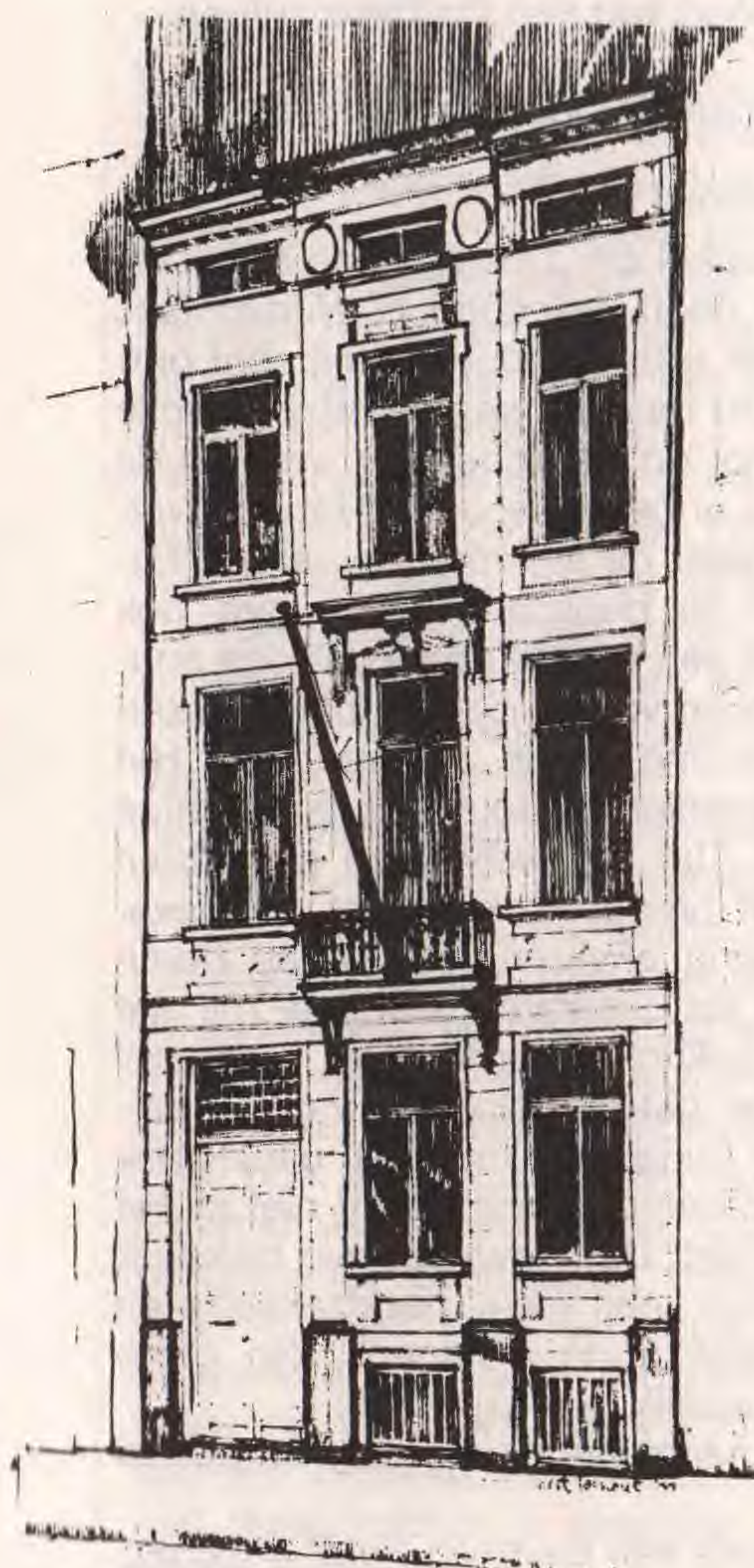
Contactadressen van de groepen
AALST *La Pioniro*, Hugo Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (02207) 17 918.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
AMERSFOORT W.P. Roelofs, Vosseveldlaan 16, NL-3768 GM Soest, tel.: (02155) 154 73.
AMSTERDAM (FERN-sekcio) J. Hardeveld, Ruimtevaartlaan 33, NL-1562 BA Krommenie, tel.: (075) 28 70 18.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: (03) 234 34 00.
ARNHEM R.J.W. Poort, Sellersmaat 60, NL-6903 XM Zevenaar, tel.: (08360) 337 90.
BERINGEN T. Geerdens, Schomstraat 53, B-3582 Beringen, tel.: (011) 43 30 78.
BEVERWIJK *Stelrondo* N. Moerbeek-Bartels, Zwaansmeerstraat 48, NL-1946 AE Beverwijk, tel.: (02510) 310 79.

Het heeft niet mogen zijn. Het speciale nummer van Horizontaal, *naar aanleiding van een Colloquium over de Verenigde Naties, met alle informatie over de cursussen en gestuurd aan alle scholen in Vlaanderen, dat we in ons vorige nummer – misschien enigszins voorbarig – in het vooruitzicht hadden gesteld, komt er niet, evenmin als het Colloquium trouwens. De commissie die over het door FEL ingediende project moest oordelen, heeft negatief geadviseerd, ondanks het feit dat één van de ambtenaren die het dossier behandelde zelf vond dat het één van de beste van de ingediende projecten was. Is het het gebrek aan een politieke arm dat het Esperanto hier een pad in de korf zet?*

Over het belang van „politieke vrienden" gaat ook dit nummer. Vooral uit de hoek van de Oostendse club werd nogal heftig gereageerd op het hoofdartikel van het vorige nummer. Zij voelen zich als het ware persoonlijk geviseerd in hun Esperantowerking. Zij komen hier ruim aan hun trekken met hun wederwoord. De discussie hoeft daarmee trouwens ook niet afgelopen te zijn. Na wikken en wegen van beide standpunten, kunnen leden misschien een genuanceerde opinie uitspreken. Als we voldoende ruime reacties krijgen van derden, zullen we ook in ons volgend nummer nog verder op de problematiek ingaan.

Hoewel het speciale nummer er dus niet komt, wil dat niet zeggen dat dit nummer niet alle informatie over cursussen bevat die we konden bij elkaar verzamelen. En er is nog een extraatje... om veel propaganda te kunnen maken voor de cursussen hebben we besloten de binnenkant van de adresflap om te vormen tot een soort **Horizontaal**-*affiche, die iedereen voor zijn venster kan hangen – het losmaken moet dan wel met enige voorzichtigheid gebeuren! Op de affiche staan alle steden of gemeenten waar een Esperantocursus plaatsheeft met het telefoonnummer waarop men inlichtingen kan verkrijgen. Daarenboven zijn van dit ontwerp ook exemplaren zonder opdruk en op een betere kwaliteit papier verkrijgbaar. Gebruik ze wanneer uw club iets speciaals organiseert of om in uw omgeving reclame te maken voor het Esperanto.*

Speciaal in verband met de cursussen is dit jaar ongetwijfeld de viering van 25 jaar Esperantocursus in het Stedelijk Onderwijs te Antwerpen. De viering daarvan, met academische zitting, op 23 september gaat wel door. Om dit jubileum luister en kracht bij te zetten doet de voorzitter van de Antwerpse club trouwens ook een oproep naar leden in een grotere regio dat zij zouden overwegen bijvoorbeeld het laatste (vervolmakingsjaar) Esperanto in Antwerpen te komen volgen. Zo slaat men meer dan twee vliegen in één klap: dat vervolmakingsjaar is geen concurrentie met de eventuele eigen cursussen voor beginners, de Antwerpse cursus heeft meer leerlingen en stelt zo zijn toekomst misschien wat veiliger, en ten slotte, de leerlingen ontvangen op het einde van dat jaar een officieel Esperantodiploma, uitgereikt en erkend door de Belgische staat. Het zijn drie goede redenen die het overwegen waard zijn. *gvd*

Een evenwichtiger balans

Het hoofdartikel in ons vorige nummer heeft een aantal reacties – zowel schriftelijk als mondeling – losgeweekt. De meeste van die reacties houden het midden tussen verwijt en onthutsing. Ze wijzen ook terecht op enkele fouten die in mijn analyse van de situatie voorkomen. Maar ik laat de schrijvers zelf aan het woord.

De heer Pirlot schrijft:
Ziehier enkele zeer korte reacties op het artikel „Ontwijkende antwoorden".

1. Ik gebruikte mijn eigen briefpapier, en niet het briefpapier met FEL-hoofding, zoals de gereproduceerde brief verkeerdelijk suggereert.
2. Klaarblijkelijk merkte U helemaal niet dat ik de uitspraak van mevrouw André-Léonard gebruikte in mijn brieven aan andere politici. Het gaat dus niet op haar van papegaaierij te beschuldigen. Uiteraard zond ik die brief niet aan haar!
3. Mijn hoofddoel is enkel de idee van een eventueel gebruik van het Esperanto om het taalprobleem in Europa op te lossen, ingang te doen vinden. Willens nillens kunnen wij vaststellen, dat er beetje bij beetje een positieve evolutie in die zin ontstaat; verscheidene Europarlementairen durfden zich over de vraag uitspreken, omdat zij constateerden dat ook anderen dat hebben gedaan.
4. Een ander positief punt is, volgens mij, dat die Europarlementairen ons expliciet de toelating gaven om hun opinie bekend te maken en zo hun naam te gebruiken om andere politici en partijgenoten te overtuigen.

Waarom zouden we wensen te oogsten op een onbeploegd terrein? Door mijn bescheiden werk ben ik amper begonnen het grofste onkruid te verwijderen.
Kortom, het was volgens mij beter geweest de uitspraken te publiceren, zonder verder commentaar.

(deze brief werd in het Esperanto aan de redactie gericht, vertaling gvd)

Verontschuldiging
De heer Pirlot wijst er in zijn reactie op dat de brief van mevrouw André-Léonard geen reactie is op zijn brief, maar dat hijzelf de bewoordingen van mevrouw André-Léonard heeft voorgelegd aan andere politici. Het is dus ten stelligste onheus haar van napraten te beschuldigen. Ik erken deze vergissing en bied mijn verontschuldigingen aan zowel aan de heer Pirlot als aan mevrouw André-Léonard. Guido Van Damme

Roger Vandenbauwhede uit Waregem schrijft:
Ik meen er te moeten op wijzen dat de conclusie ter zake niet helemaal klopt wegens gebrek aan voldoende gegevens en er is m.i. ook geen tegenstelling tussen werken aan Esperanto als een bruikbaar taalinstrument en bewustmaking van de politici van deze bruikbaarheid – eerder een complementariteit die als dusdanig door de heer Pirlot in praktijk wordt gebracht.
Ik meen ook dat FEL moet ingaan op de onbekendheid van het Esperanto bij politici door hen adequate informatie te verschaffen.
Verder nemen politici wel de grond van de zaak ernstig. Ik meen dan ook dat het nu juist wel het geschikte moment is om energie aan politici te besteden, vermits zij momenteel zeer alert zijn voor de hernieuwing van een politieke cultuur.

Raymond Wylleman uit Oostende schrijft:

Een stellig antwoord

Spijtig dat een artikel als „Ontwijkende antwoorden" een plaats heeft gekregen in *Horizontaal*, 1995/4. Ik reageer erop, omdat het mij echt onthutst heeft. Ik volg namelijk van dichtbij de actie van Germain Pirlot en waardeer zijn werk en de resultaten die hij al heeft behaald. Het zou voldoende zijn geweest de antwoorden van de Europarlementairen te publiceren. Wat gvd ook mag besluiten na een veel te oppervlakkige analyse, de antwoorden van de politici zijn niet „onbenullig", hun houding is niet „onverschillig". Het standpunt van enkelen is trouwens in gunstige zin geëvolueerd. Dat ze „welwillend afwachten wat de toekomst brengt" is heel wat positiever dan een halsstarrig afwijzen, niet willen horen van een plantaal als Esperanto. Het is er mij niet om te doen de politici te verdedigen, maar wel gvd erop te wijzen dat de oplossing van de taalproblemen in de Europese Unie (EU) uiteindelijk een politieke beslissing zal zijn, al of niet in het Europese Parlement. Dat verwacht gvd blijkbaar niet, hij pleit ervoor „een reële, noodzakelijke en geleefde doorbraak af te dwingen". Zijn commentaar heeft duidelijk drie aspecten:

- het geeft zijn negatieve opinie over de politici weer;
- het stelt de actie van Germain Pirlot in vraag;

- het geeft een (utopische?) weg aan voor de toekomst van het Esperanto.

Over de politici schreef ik al. Alleen wil ik gvd nog wijzen op het verschijnsel van het „generaliseren", waarbij „uit een bijzonder geval een algemene conclusie of regel wordt afgeleid", „een los neergeworpen bewering", zoals Van Dale zegt.

Dat de auteur zich afvraagt of het „wel de moeite waard is zoveel energie te besteden aan politici, die de zaak niet echt au sérieux nemen", is – bewust of onbewust – een minimaliseren, een afkeuren van de actie van Germain Pirlot. Dit aspect raakt mij het meest. Het bestuur van *La Konko* staat volledig achter zijn werking en helpt waar het nodig is. Wij doen dit omdat de heer Pirlot op een verstandige, goed overwogen manier de mensen over het Esperanto benadert. Indien, zoals op de titelpagina van dezelfde *Horizontaal*, de politieke mandataris zegt dat hij geen tijd meer heeft voor Esperanto, dan zal dat zijn nadat men hem heeft aangespoord Esperanto te leren. Welnu, zo handelt Pirlot niet. Hij informeert, voor en na, en vraagt gewoon naar de mening van Europarlementairen over de stelling dat „Esperanto ooit een oplossing zou kunnen bieden voor het taalprobleem in de communicatie".

Zo hebben we vastgesteld dat sommige politici open en eerlijk verklaard hebben te weinig over die taal te weten om er een oordeel over te geven, terwijl anderen de gebruikelijke tegenargumenten formuleerden. Na degelijke informatie hebben ze de waarde en het nut van het Esperanto ingezien en daarop hun antwoord gebaseerd. Dat politieke topfiguren, net als het grote publiek, zo weinig over Esperanto weten, is grotendeels de schuld van de esperantisten zelf. Het artikel van gvd is er spijtig genoeg het zoveelste bewijs van: een welgemeende poging tot informatie van beleidsmensen en een aanzetten tot nadenken over een mogelijke oplossing van het talenprobleem met behulp van het Esperanto, wordt afgedaan als verloren moeite en verspilde energie. Doodjammer.

Voor wat het hiervoren vermelde derde aspect betreft, wil ik gvd enkel zeggen dat wij, Germain Pirlot inclusis, eveneens meewerken om de praktische waarde van het Esperanto te bevestigen. Waarom zou het één het ander uitsluiten?

Flori Witdoeckt reageerde mondeling en drukte haar spijt uit dat wat een nuttig middel had kunnen worden voor het benaderen van politici, door de behandeling in *Horizontaal* al zijn kracht had verloren. Zij wees er tevens op dat tijdens een Symposium van de Nederlandse Taalunie met als thema/titel „Grenzen aan veeltaligheid" over het taalgebruik in de Europese Unie, dat werd gehouden te Brussel op vrijdag 23 juni 1995, de voorzitter van B-sessie over „Taalverscheidenheid en Democratie", de heer G. Vanleenhoove, in antwoord op een vraag van Marc Galle – een rabiaat anti-esperantist – deze lijst aanhaalde, om te illustreren dat er toch een aantal politici zijn die het Esperanto ernstig nemen. Als reactie meende Galle zijn standpunt over het Esperanto te moeten herzien.

Ook anderen stelden tijdens het colloquium vast dat politici hun negatieve houding herzien nadat ze beter worden geïnformeerd over het Esperanto. Eén ander voorbeeld maar, Herman Candries, voorheen ook erg tegen, gaf zelfs concrete raadgevingen welke stappen in de toekomst zouden kunnen worden ondernomen.

Een vleugje zelfverdediging

Aan de basis van deze discussie ligt ongetwijfeld een intern beleidsprobleem. Pirlot wijst erop dat hij voor zijn brieven „niet het FEL-briefpapier maar zijn eigen briefpapier" heeft gebruikt. Het artikel daarentegen verscheen in *Horizontaal*, het tijdschrift van de Vlaamse Esperantobond. Het ene lijkt te suggereren dat het om een persoonlijk, individueel en geïsoleerd initiatief gaat; het andere dat het de officiële lijn van de Vlaamse Esperantobond is. Noch het ene, noch het andere lijkt mij echter juist.

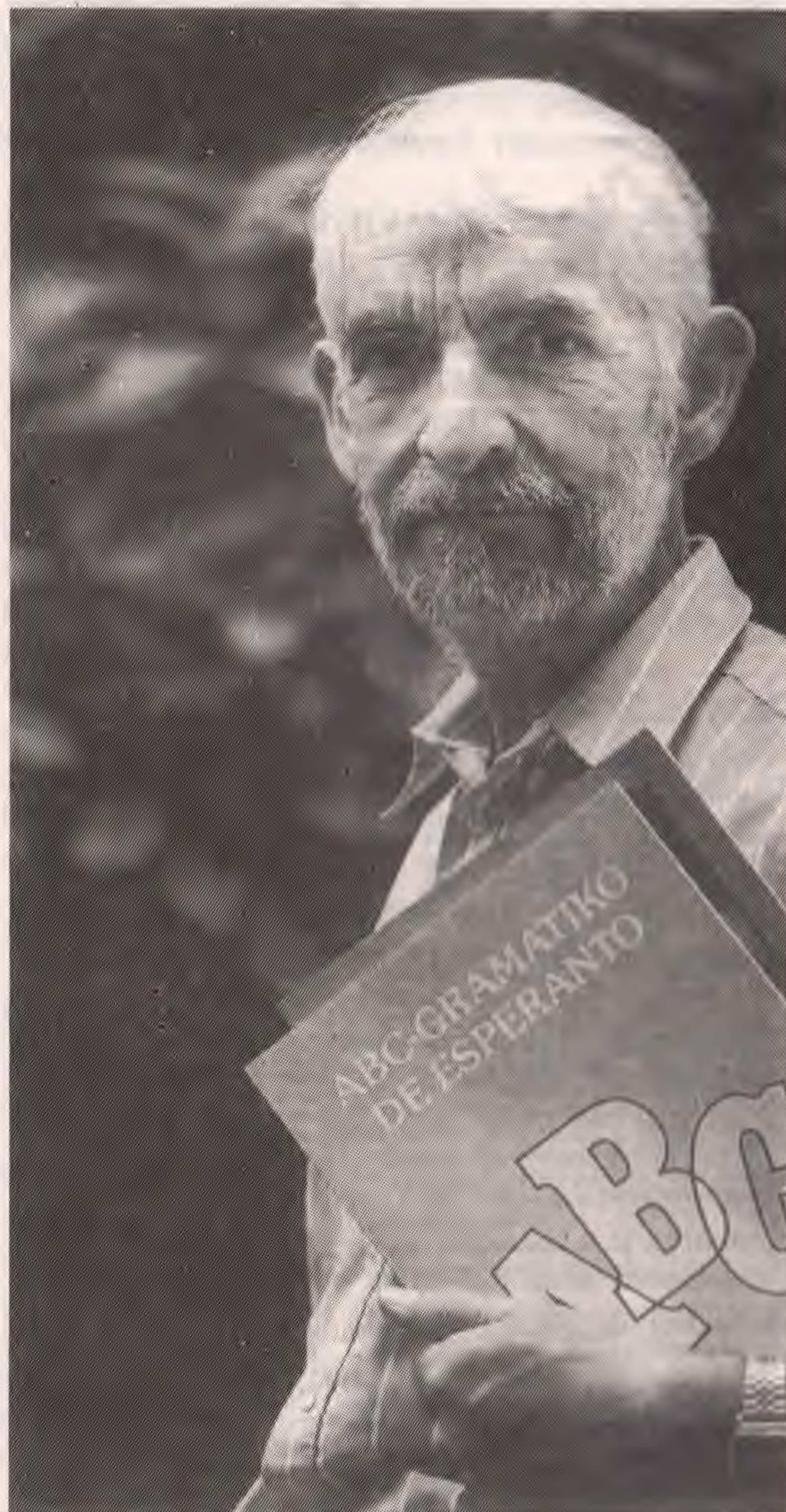
Zeker is dat de actie van Pirlot te weinig geïntegreerd is in de officiële FEL-werking, en hoezeer de leden van de Oostendse groep *La Konko*, achter Pirlot staan, zij zijn er niet in geslaagd binnen FEL en het FEL-bestuur voldoende weerklank en ondersteuning voor dat project op te wekken.

Aan de andere kant lijkt *Horizontaal* het officiële FEL-orgaan, dat officiële FEL-standpunten vertolkt. Maar evenzeer bestaat de redactie (!) uit een geïsoleerde figuur. Door de positie van het blad, krijgt een daarin verwoorde mening echter wellicht te veel nadruk, zeker als reacties uitblijven.

Laat ons de discussie die door het vorige nummer werd veroorzaakt, daarom niet enkel negatief beoordelen, maar het als de opening zien naar een gespreide verantwoordelijkheid, waarin iedereen actief meewerkt om van *Horizontaal* echt het tijdschrift van de Vlaamse Esperantobond te maken. Een redactieteam is daarvoor m.i. de allereerste noodzaak. gvd

Genuanceerder en meer officieel

In een interview met *De Morgen* (25 juli 1995) gaf Ivo Durwael, voorzitter van de Vlaamse Esperantobond, een genuanceerdere, maar uit hoofde van zijn functie wellicht ook officiëlere opinie over de aan bod zijnde problematiek.
De standpunten van deze politici zijn veeleer vanuit een zekere welwillendheid geuit dan vanuit een oprecht engagement voor de goede zaak. We moeten dit dus beschouwen als een bemoedigend schouderklopje, meer niet. Toch is er een belangrijke nuance.
Een politicus, aldus Ivo Durwael, is een opportunist. Hij zal niet snel stelling nemen, als niemand er iets in ziet. Dat ze zo'n verklaring tekenen en toestemming geven dat ze gepubliceerd wordt, betekent toch dat ze open staan voor informatie over het Esperanto. Zo erkennen ze impliciet dat Esperanto iets waardevols is, dat de moeite waard kan zijn. En misschien komt er zo wel een kettingreactie tot stand. Want zolang ze niets van het Esperanto weten, kan je ook niet verwachten dat ze er werk van maken.
Een hoopgevend precedent in dit verband is de houding van de Italiaanse succesauteur – maar ook fundamenteel wetenschapper – Umberto Eco. Aanvankelijk dacht ook Eco dat Esperanto niets om het lijf had – een kunstmatige taal die, aldus vele taalwetenschappers, niets met de „menselijke, natuurlijke" taal gemeen of te maken heeft[1]. Maar toen hij zich voor zijn boek, Europa en de volmaakte taal, ging verdiepen in de plantalen, kwam hij tot een totaal andere constatering. Nu noemt hij Esperanto een belangrijk en waardevol alternatief. Volgens hem zal de verspreiding van de taal zelfs onvermijdelijk worden als we de Europese integratie willen bereiken en toch respect willen opbrengen voor de eigenheid van de lidstaten.

Idealistisch of pragmatisch?

Buiten het interview voegt Ivo Durwael nog het volgende toe. De manier waarop esperantisten hun Esperanto beleven en willen verspreiden is zeer verscheiden. Sommigen houden het bij gewoon gebruiken tot eigen voordeel, tot spijt van wie het benijdt, en van wie het moet missen. Anderen menen dat Esperanto zichzelf moet bewijzen, zelf internationale structuren opzetten, zelfs – en vooral – in het commerciële en professionele circuit, weer anderen menen dat politieke lobbying meer uitkomst kan brengen. Ook zijn er die hun heil zien in grote reclame-campagnes of publieke manifestaties. Al deze werkwijzen zijn complementair. Het ene hoeft niet onder te doen voor het andere, het ene leidt niet noodzakelijk vlugger of beter tot resultaat dan het andere. Het belangrijkste is dat we erin blijven geloven.

1. Zie daarover bijvoorbeeld de inleiding van Dik en Kooij, Algemene Taalwetenschap, in de AULA-reeks. Esperanto wordt in de algemene taalwetenschap niet behandeld, want het is geen natuurlijke menselijke taal. In een telefoontje n.a.v. het interview van Flory Witdoeck vanuit Tampere met BRTN, zei ook een studente die om informatie vroeg, dat zij tijdens haar studie over Esperanto had gehoord, maar dat het niet als een onderdeel van het studie Algemene Taalwetenschap wordt beschouwd.

Met beide voeten op de grond

Het was geenszins de bedoeling van de redactie van *Horizontaal* het werk van Germain Pirlot te minimaliseren of hem daarin te ontmoedigen. De vraagstelling: „Is dit de moeite waard?" was ook aan de heren politici gericht en helemaal niet aan de heer Pirlot. Mogen wij van beleidsmensen inderdaad niet iets meer verwachten dan een louter: „Doe maar voort, wij zullen wel zien hoe het loopt"?
Ook als je bekijkt wat er in de praktijk gebeurt – dat ongemerkt in werkvergaderingen en beperkte sessies het Frans of het Engels zich als werktaal – als enige geaccepteerde werktaal! – opdringen, dan moeten wij gewoon meer eisen dan een vrijblijvend niet-engagement. Immers, de beschreven situatie leidt ertoe dat de Europese burger uiteindelijk voor een onomkeerbaar voldongen feit wordt gesteld, dat niet het gevolg is van een fundamentele en doordachte beleidsbeslissing, maar van een onverschillig en gemakzuchtig toegeven aan toevallige noden en toevallige oplossingen.

Minder positieve antwoorden

Ook het antwoord vanwege de Algemene Secretaris van de Nederlandse Taalunie op een brief van Pirlot is alles behalve positief te noemen. Ik citeer:
„Het gebruik van het Esperanto is inderdaad besproken. Geconcludeerd werd dat invoering van het Esperanto als voertaal in de instellingen van de Europese Unie op te veel praktische bezwaren stuit. Er is in de Europese instellingen een administratief-juridische cultuur gegroeid waarbij gebruik is gemaakt van nationale talen. Een omschakeling naar het Esperanto zou een te groot veranderingsproces zijn, met teveel juridische en terminologische implicaties."
Het zou goed zijn te weten wat die „administratief juridische cultuur" is en welke talen daar in concreto voor worden gebruikt. Verder kan men zich de vraag stellen of er in de huidige veeltalige (en toekomstige nog-meer-talige situaties) geen juridische en terminologische implicaties zijn.
Ook Jean Gol in zijn antwoord is minder positief:
„... je pense qu'une des solutions qui semble s'imposer serait de réduire le nombre des langues utilisées.
Quant à l'introduction d'une langue neutre telle que l'Espéranto, j'estime qu'il y aurait lieu avant toute chose de réaliser une étude précise quant au rapport coût-efficacité qu'une telle utilisation impliquerait au sein des Institutions"

...ik denk dat één van de oplossingen die zich m.i. opdringt erin bestaat het aantal gebruikte talen te verminderen.
Wat de invoering van een neutrale taal als het Esperanto betreft, meen ik dat het nodig is voor alles een precieze kosten/baten-analyse te maken aangaande de implicaties van de invoering ervan in de schoot van de Europese instellingen.

Kunnen we in dit antwoord iets anders verstaan dan „le français au pouvoir", of een terugkeer naar de oude Belgische (ééntalige) traditie? En wat die kosten/baten-analyse betreft, waarom is die zo belangrijk als het de invoering van het Esperanto betreft, maar niet wanneer het gaat om een evaluatie van de huidige veeltalige manier van werken? Uit het rapport van de Europese werkgroep voor het Esperanto, *Komunikado en la Eŭropa Komunumo* (bespreking in *Horizontaal*, 1992/6, p. 7), blijkt dat er geen enkele mogelijkheid is om de kosten van de Europese veeltaligheid van ver of nabij te schatten, laat staan ze exact te berekenen. Ook Claude Piron in zijn lezing tijdens het 2de Europees Esperantocongres te Parijs constateert hetzelfde.[1]

Zo'n politicus hebben wij nodig

Laat mij eindigen met een oude historie. In de tweede eeuw voor Christus stond Rome op vijandige voet met Carthago, dat een voortdurende bedreiging vormde voor de Romeinse hegemonie. Om die dreiging weg te nemen was er, volgens senator Cato, maar één oplossing: Carthago verwoesten. Systematisch eindigde hij daarom elk van zijn tussenkomsten in de Senaat met de woorden: „Overigens ben ik van mening dat Carthago verwoest moet worden." Hoewel hij aanvankelijk alleen stond met die opinie, heeft Rome uiteindelijk Carthago grondig verwoest en zo de basis gelegd voor het latere Romeinse Keizerrijk en de alleenheerschappij in Europa. Zo'n politicus, minder oorlogszuchtig, maar even gedreven, heeft het Esperanto nodig, om telkens opnieuw te laten horen, dat voor een oplossing van het taalprobleem in Europa het Esperanto een ernstige kans moet krijgen. gvd

1. Ter illustratie: in zijn antwoordbrief vermeldt Willy De Clercq als vertaalkosten in het Europees Parlement: 1/3de van de begroting; Marianne Thysen in een interview met De Morgen (24/7/1995) zegt: 1,3 % van de totale EU-begroting. Die twee cijfers zijn niet met elkaar te vergelijken, maar het feit dat men steeds maar ander cijfermateriaal neemt, wijst erop dat men geen zicht heeft op de eigenlijke vertaalkost.

Grenzen aan veeltaligheid

Op vrijdag 23 juni 1995 had in Brussel een colloquium plaats met als thema „Grenzen aan veeltaligheid? Taalgebruik en bestuurlijke doeltreffendheid in de instellingen van de Europese Unie". Het colloquium werd georganiseerd door de Nederlandse Taalunie (NT) ten einde eens een uitvoerig gesprek te hebben over de rol en de toekomst van het Nederlands in de zich uitbreidende Europese Unie (EU).
Het was inderdaad duidelijk geworden dat dit thema eens ernstig door Nederlandstaligen moest worden behandeld, vooral na het incident over het taalgebruik in het Europees Merkenbureau (in 1994) en met het oog op het doorlopend groeiend aantal talen in de EU, des te meer ten gevolge van de regelmatig opduikende voorstellen om zich in de werking van die Unie te beperken tot de „grotere" talen.
De Nederlandse Taalunie is ongetwijfeld de meest aangewezen instelling om, ten behoeve van het Nederlands, zulk colloquium te organiseren. Ze kon inzake de vergaderplaats geen betere keuze doen dan Brussel, in feite de grootste stad van het Nederlandse taalgebied (zoals één van de sprekers, de Vlaamse essayist Geert van Istendael het terecht onderlijnde) en meteen de belangrijkste zetel van die veeltalige Europese Unie.
Die Nederlande Taalunie is bij velen van ons te weinig gekend. Het is een intergouvernementele organisatie met secretariaat in Den Haag (adres: Stadhoudersplantsoen 2, 2517 JL), die in 1980 is ontstaan door een internationale conventie tussen Nederland en België en waartoe in principe ook andere landen, bv. Suriname, zouden kunnen toetreden. Zij ijvert voor de eenheid, de bescherming, de ontplooiing en de uitstraling van de Nederlandse taal en zij heeft een officieel karakter.

Esperanto en die veeltaligheid

Een colloquium met zulk onderwerp is uiteraard niet alleen van belang voor hen die de positie van het Nederlands verlangen te verdedigen. Het is het evenzeer voor hen, die beseffen hoezeer de Europese Unie sukkelt met een veeltaligheid die in de loop der jaren steeds toegenomen is (en nog zal toenemen). Het is het nog meer voor hen die betreuren dat er tot op heden zo weinig aandacht is besteed aan het feit dat een groot aantal van die moeilijkheden kunnen worden vereenvoudigd door een meer algemene kennis van een gemakkelijk leerbare neutrale taal, die al sinds meer dan honderd jaar haar deugdelijkheid heeft bewezen, het Esperanto.
Het nieuws over dit colloquium was het bestuur van de Vlaamse Esperantobond slechts in de loop van juni ter ore gekomen en dat heeft belet dat er binnen de VEB enige ruchtbaarheid aan werd gegeven. Toch waren enkele kern figuren van de VEB op het colloquium aanwezig: Ivo Durwael, voorzitter; Edward Symoens, ere-voorzitter; Wim De Smet, vice-voorzitter; Christine Tytgat, taalkundige. Daarenboven waren ook enkele leden op eigen initiatief gekomen: Hugo Rau, verbonden aan het Vlaams Cultureel Centrum „De Brakke Grond" in Amsterdam en Karel van Steenbergen, taalkundig coördinator bij de Europese Commissie. Uit Nederland was Hans Erasmus, een drijvende kracht achter de Europese Esperanto-Unie, overgekomen.
Zowel de algemene zitting als de aparte sessies zijn voor deze VEB-deelnemers interessant geweest. In de sessie „Taalverscheidenheid en Democratie" hebben Hans Erasmus en Wim De Smet de aandacht gevraagd voor de mogelijkheden die het Esperanto biedt om in een veeltalige kring beter de democratie te respecteren. Maar meest van al lag het belang bij de gesprekken met andere deelnemers gedurende de koffiepausen, het middagmaal en de receptie. Zo hebben we van gedachten kunnen wisselen met personen als Marianne Thyssen van het Europese Parlement, kamerlid Herman Candries en Vlaamse-raadslid Gilbert Vanleenhove, Yvo Peeters van het Instituut voor Europese Vorming en zovele anderen.
Jammer dat er die dag zulk uitermate belangrijk politiek agenda was in de Vlaamse Raad, want anders zouden we veel meer politici en gezagsdragers hebben ontmoet, zoals trouwens de

deelnemerslijst het had laten verwachten. De Vlaamse Regering was slechts even – namelijk de tijd van zijn welkomstwoorden – vertegenwoordigd door haar nieuwe cultuurminster, Luc Martens.
Wat wel opviel was dat, veel meer dan jaren geleden, er thans een positievere instelling blijkt te bestaan ten opzichte van de mogelijkheden die het Esperanto zou kunnen bieden. Zelfs personen, die vroeger veeleer sceptisch stonden, zoals Marc Galle en Herman Candries, kwamen deze keer gematigd positief over; Candries gaf ons zelfs enige aanbevelingen om het Esperanto een betere rol te kunnen laten spelen in het vertaalwerk. Verrassend positief was de tussenkomst van de Vlaamse parlementair G. Vanleenhove, die als sessievoorzitter de aanwezigen attent maakte op een aantal verklaringen van Vlaamse en Waalse europarlementairen ten bate van het Esperanto en zijn sympathie voor die oplossing geenszins verborg.
Ook in de slotrede van de Secretaris van de Taalunie, Mevr. Greet van den Bergh, werd er tweemaal op gewezen dat volgens sommige deelnemers een speciaal terzake ontworpen taal – een „interlingua" zoals zij het uitdrukte – een nuttige rol zou kunnen spelen, en in die zin werd door haar het Esperanto speciaal vermeld.

Zovele andere onderwerpen

Het colloquium zelf heeft trouwens veel stof gegeven voor uiteenlopende meningen over o.a. de internationale druk waaraan het Nederlands blootgesteld staat, de (on)doeltreffendheid van het vele vertaalwerk, de democratische taalrechten van de Europese burgers en vooral van hun vertegenwoordigers, de kosten van al dat vertaalwerk, de nog steeds te grote kloof tussen Nederlanders en Vlamingen, onze eigen instelling inzake het respect voor de moedertaal...
Apart intesssant was de uiteenzetting van prof. dr. T.J.M. van Els, rector van de Universiteit van Nijmegen. Zijn stelling (die fel werd aangevochten door anderen) is dat een taal als zodanig geen rechten heeft; het zijn de gebruikers van de taal die de rechten hebben en die desnoods die rechten kunnen of moeten laten gelden. Die gebruikers kunnen echter ook gebruikers van een andere taal of van andere talen worden en zij kunnen bijgevolg ook hun rechten inzake die andere taal of talen laten gelden, b.v. een rendement verlangen voor de moeite en de kosten die ze zich getroost hebben om die andere taal te leren. Wanneer personen hun moedertaal of de taal van hun land of streek verwaarlozen ten bate van een andere, dan is dat hun democratisch recht, al kan natuurlijk de gemeenschap waarin ze leven daar anders over oordelen en maatregelen nemen ter bevestiging van de plaatselijke taal. Wat prof. T. van Els hier vooral voor ogen had, is de toestand in sommige kringen in Nederland, waar het Engels thans opvallend opgang maakt, net zoals vroeger bij ons het Frans een elitair onderscheidingsmiddel was. – Maar zijn gedachtengang is interessant inzake wat ooit zou kunnen gebeuren als gevolg van een verdere verspreiding van de kennis van het Esperanto; tot op heden is daar nog maar weinig aandacht aan besteed in de Esperantokringen zelf.
De hierboven vermelde uiteenzetting was slechts één van de acht lezingen, die in vier werkgroepen, op het programma stonden. Als deelnemer moest men bijgevolg een keuze maken uit het aanbod. Maar zelfs met die beperking was het programma een echte meevaller voor wie in de thematiek geïnteresseerd was. Het is jammer dat zo weinigen van ons de kans hebben te baat genomen om er aan deel te nemen.

Slotbeschouwingen

Laten we wel hopen dat de Nederlandse Taalunie, die als officiële instelling de positie van het Nederlands moet verdedigen in een zich uitbreidend Europa, meer en meer zal beseffen dat de beste verdediging tegen een onrechtvaardige hegemonie van de zogezegde "grote" talen er in kan bestaan het gebruik van een neutrale taal in de internationale contacten tussen de burgers te bevorderen.
Een eerste aanzet in die richting is gegeven op dat colloquium van 23 juni 1995 met de officiële vaststelling dat een aantal deelnemers het gebruik van „een interlingua", meerbepaald het Esperanto, hiervoor aanbevelen. Die mening is op dat colloquium door niemand betwist, hoogstens is zij enigszins in vraag gesteld inzake de huidige uitvoerbaarheid en wegens de grote onwetendheid van vele mensen inzake deze taal.
Indien de Nederlandse Taalunie de positie van het Nederlands in de veeltalige Europese Unie zal willen laten verdedigen, dan zal ze er goed aan doen het niet te laten bij een vaststelling, maar doet ze best de zaak eens grondiger te laten onderzoeken naar haar verdere mogelijkheden.
Indien dat ooit zou gebeuren, dan zullen we er ons over kunnen verheugen dat dit colloquium niet zo maar één in de reeks is geweest, maar dat het een weldaad kan worden voor de ganse mensheid. wds

Tussenkomst bij Nederlandse Taalunie (23.06.95)

Dames en heren,

Mijn naam is Wim De Smet. Ik ben bestuurslid van het Instituut voor Europese Vorming, Vlaamse Afdeling. Wat ik hier graag onder uw aandacht zou willen brengen is geenszins een standpunt van het bestuur van dit Instituut, doch er bestaat bij dat instituut wel een welwillende consensus over het onderwerp.
Het gebruik van het Nederlands in internationale kringen en ontmoetingen, en vooral in de Europese instellingen, wordt erg aangetast door de bereidheid van vele Vlamingen en Nederlanders om zich te onderwerpen aan het alom gekende principe: „Wiens brood men eet, diens woord men spreekt". Zo onderwerpen deze bereidwilligen zich vlot aan hen, die zich nooit de moeite hebben getroost om een andere taal te leren; vroeger waren dat de Franstaligen, nu zijn het de Engelstaligen. Met die handelwijze schieten die bereidwilligen in de rug van andere volkeren, die ook op grond van het principe der democratie hun taal verdedigen tegen het opdringerige Engels (ik denk b.v. aan de Afrikaners en aan de Franstalige Canadezen).
In dat verband wordt meermaals de vraag gesteld of er wel een rechtvaardige, democratische oplossing voor deze toestand bestaat. Ik antwoord hierop overtuigd: JA. Voor een begrip over die oplossing volstaat het dat men zich zou bevrijden van een vooroordeel en de zaak objectief zou willen bekijken.
Ik wil mijn overtuiging illustreren met een persoonlijk detail. Volgende maand zal ik op een internationaal congres de ganse dag een sessie voorzitten over de rol van de Verenigde Naties in de Bescherming van het Leefmilieu. De sprekers voor deze sessie komen uit Vlaanderen, Duitsland, Brazilië, Frankrijk, Italië, Noorwegen en Rusland. Aan de debatten zullen personen uit nog meer landen deelnemen, want er worden congressisten verwacht uit een vijftigtal landen. En toch voorzie ik voor die intense gedachtenwisselingen geen communicatieprobleem, gewoonweg omdat al die deelnemers mensen zijn met een consequente gedachtengang: zij gaan uit van het principe dat er voor contacten tussen de volkeren een neutrale internationale taal bestaat, die haar waarde al sinds lang bewezen heeft. Ik zou u graag uitnodigen om u zelf te komen overtuigen, al is het wel wat ver van hier: het is in Finland, in Tampere, op het jaarlijkse Esperanto Wereldcongres.
De dag dat men zal inzien dat, alle vooroordelen ten spijt, het Esperanto een geschikte oplossing is voor communicatie tussen mensen van verschillende taal, dan zullen we als Nederlandstaligen ons niet meer zoveel zorgen hoeven te maken over de bedreigingen die onze taal ondergaat in een multiculturele samenleving. Meer nog, als gebruikers van een Europese taal die niet tot de belangrijkste behoort, maar die toch ook niet één van de minder gesprokene is, zouden wij, Nederlandstaligen, er goed aan doen het voortouw te nemen in initiatieven ter bevordering van die oplossing, dit ten einde onze eigen taal te beschermen; in eerste instantie reeds in ons eigen onderwijs, en in tweede instantie in sommige vormen van de Europese samenwerking.
Ik houd me graag ter beschikking om verder van gedachten te wisselen over deze concrete vorm om onze taal te beschermen tegen de hegemonie van de zogezegde grote talen.
Ik dank u.

NEDERLANDSE taalunie

Door een andere bril

Roland Rotsaert bezorgde ons een verslag over een sessie van een bijeenkomst van het Europese Jeugdparlement. Hoewel niet heel het verslag voor ons van belang is, zitten er toch een aantal elementen in die zeer goed aansluiten bij de problematiek die in dit nummer wordt behandeld. De status en de efficiëntie van het Engels als „internationale" taal en het elitaire karakter van internationalisme zijn twee opvallende aspecten in dit rapport. Zij staan in schril contrast met wat doorgaans in de Esperantowereld wordt beleefd: daar komt iedereen aan zijn taaltrekken en alle klasseverschillen verdwijnen, vaak ook door low-budget *organisatie. Wat wel overeenkomt met ervaringen in de Esperantowereld, is dat contact met mensen uit andere landen belangstelling en openheid voor die landen en een „internationaal" gevoel vergroot.*

Het EYPEJ – het European Youth Parliament, Parlement Européen des Jeunes – is een organisatie die aan jongeren de kans geeft inzicht te krijgen in het echte Europees Parlement. De algemene coördinatie van alle EYP-sessies ligt in handen van Bettina Carr-Alinson. Zij bepaalt waar de sessies gehouden worden, welke onderwerpen er in de commissies besproken zullen worden en de titels van de resoluties. Voor de gehele werking van het EYP ontvangt ze jaarlijks subsidies van de EU.
Het EYP (vzw) organiseert jaarlijks 3 sessies telkens in een andere Europese stad. De hier besproken sessie vond plaats in Göteborg.
Een sessie verloopt telktens volgens eenzelfde vast stramien: twee dagen team-building; drie dagen commissievergaderingen; één dag om resoluties te vertalen, te typen, te copiëren (+ toeristisch bezoek aan de stad); twee dagen plenaire zitting. De deelnemers logeren in gastgezinnen, en na de vergaderingen is er 's avonds gelegenheid om de andere deelnemers (in de EYP-pub) beter te leren kennen.
In principe is elke aanwezige school geselecteerd op nationaal niveau, maar in Göteborg ontdekten we enkele scholen die nooit aan een selectie deelnamen. Naar ons gevoel gebeuren de selecties ook niet altijd op een faire wijze.
Vlaams – Het is ons opgevallen dat Vlaams (Flemish) door velen als een volwaardige taal wordt beschouwd, en weinig of nooit met het Nederlands (Dutch) geassocieerd wordt, als men al weet dat in België Nederlands wordt gesproken. Sommigen denken dat hier enkel Frans gesproken wordt en weten niets af van het bestaan van 60% Nederlandstaligen en 1% Duitstaligen.
Financies – De Vlaamse Gemeenschap heeft dit zowel politiek als sociaal en cultureel project, het EYPEJ, stevig gesteund. Zonder haar bijdrage was voor ons deze reis een zeer dure aangelegenheid geworden. Misschien hadden sommigen de kans om een onvergetelijke week mee te maken, moeten laten voorbijgaan. We hopen voor onze opvolgers dat het project een post op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap zal blijven.
Bedenkingen – We zijn het er allen over eens dat het EYP een zeer waardevol initiatief is. Door de ervaringen die we in één week opdeden, hebben we zoveel bijgeleerd. Onze taalvaardigheid, vooral van het Engels, verbeterde zienderogen. De commissieonderwerpen en de ontmoetingen met jongeren uit heel Europa, zorgden ervoor dat we ons nu sterker betrokken voelen bij het Europees gedachtengoed.
Democratisch aspect – Door de simulatie van de parlementaire procedure leren de deelnemers hoe deze in de realiteit in zijn werk gaat en worden ze geconfronteerd met het (Westerse) concept van democratie in de praktijk.
In de commissievergaderingen is het nodig dat men zijn gedachten nauwkeurig leert formuleren en samenvatten. Men moet naar elkaar luisteren om constructief een resolutie in elkaar te steken. Men merkt dan ook dat bij het akkoord gaan over een resolutiepunt, compromissen moeten worden gesloten waarbij men doorgaans zijn eigen standpunt moet afzwakken.
Talen – Daar de officiële talen Engels en Frans zijn, leert men zijn gedachten uitdrukken in een vreemde taal. Het viel op dat „the native English speakers" (de Engelsen en de Ieren) dikwijls de discussie domineerden, aangezien zij zich in hun moedertaal konden uitdrukken. We zijn daardoor overtuigd geworden van het belang van het Nederlands als officiële taal in de EU.
Ook was het opmerkelijk dat het Frans slechts marginaal werd gebruikt. De Franse delegatie nam relatief weinig aan de debatten deel, aangezien veel deelnemers het Frans niet beheersten en de Franse deelnemers moeilijkheden hadden met het Engels. De Vlaams-Belgische delegatie fungeerde meestal als tolk. Het toont aan de het nodig is (veel) talen te leren, maar ook ze te beschermen, aangezien ze bij een vrije confrontatie de concurrentie van een vreemde taal (hier het Engels) niet aankunnen.

25 jaar... en langer

Beste vrienden,

Wanneer je deze *Horizontaal* in handen hebt, staat het nieuwe schooljaar al weer voor de deur. Vermeldenswaardig? Dit jaar meer dan ooit. Het is dit jaar reeds de 25ste maal dat het Esperanto als officiële cursus in de avondleergangen van het stedelijk onderwijs hier te Antwerpen wordt georganiseerd.
Reeds in 1907 kreeg *La Verda Stelo* de toelating van de stadsadministratie een klaslokaal te gebruiken van jongensschool 16. Op 7 maart 1907 waren er 85 (vijfentachtig) leerlingen ingeschreven voor de cursus. Gedurende reeds meer dan 88 jaar verzorgt de Antwerpse vereniging cursussen buitenshuis. Vanaf 1927 kreeg het Esperanto de beschikking over een klaslokaal in de school Belgiëlei 99. Dit bleef zo tot in het jaar 1959. In 1970 nam de wereldbekende beiaardier en toenmalig voorzitter van *La Verda Stelo*, Jo Haazen, samen met de heer Schandevyl het initiatief voor de eerste officiële Esperantocursus, die nog steeds plaatsvindt in de Quellinstraat.
Op 23 september vieren wij met een academische zitting, „25 jaar officieel Esperanto-onderwijs".
Hoewel de avondcursus jaren onder de hoede van *La Verda Stelo* plaatsvond, nam ik in 1994 het besluit dat voor het welzijn en de toekomst van deze cursus het opportuner zou zijn de verantwoordelijkheid ervan te laten ressorteren onder de Vlaamse Esperantobond. Het kon niet langer dat dit voor Esperanto zo belangrijk initiatief in handen bleef van één vereniging. Op basisdemocratische wijze kan nu, en in de toekomst, beslist worden over de te volgen weg, opdat deze cursus terug het elan krijgt die hij verdient.
Het is een evidentie, dat meer mensen in de toekomst deze cursus zullen volgen. Het moet voor eenieder begrijpelijk zijn dat de leerlingen niet enkel uit het Antwerpse moeten komen. Daarom doe ik nu een oproep aan alle Esperantoverenigingen binnen een straal van één uur rijden van Antwerpen, om de grootste inspanning te doen opdat wij in het jubileumjaar 1995 een nooit gezien aantal leerlingen mogen begroeten bij het begin van het schooljaar. Dat dit niet enkel eerstejaars moeten zijn, weet U net zo goed als ik; ook mensen die al even met Esperanto bezig zijn en zich verder willen vervolmaken, zijn van harte welkom, hetzij in het 2de of 3de jaar.
Het is voor het Esperanto van het grootste belang dat op 23 september tijdens de academische zitting een groot aantal mensen begroet mag worden. De heer Verstraelen zal aanwezig zijn en ik ben ervan overtuigd dat hij als schepen van onderwijs invloed kan uitoefenen op het ministerie van onderwijs. In tijden van besparing kan zijn positieve indruk over „de esperantisten" de balans naar de goede kant laten overhellen.
Zeker even doorslaggevende reden om naar de academische zitting te komen, is wat volgt. Op advies van het bestuur, werd door de leden en de *Honora Prezidanto* van *La Verda Stelo* unaniem beslist dat Rik De Roover voor zijn jarenlange toewijding gehuldigd zal worden als *Honora Membro*. Rik de schrijver, de verteller, jarenlang was hij de leraar in de Belgiëlei. Als er verhalen worden verteld over straffe mannen in het Esperanto, valt zijn naam steeds opnieuw. Rik de activist, de man die steeds klaar stond. Hoewel hij zichzelf nu *iomete kaduka* noemt, zien wij Rik steeds met plezier in ons huis verschijnen. Een esperantist in hart en nieren.
Begin september is het net 5 jaar geleden dat ik met Esperanto begon, in de Quellinstraat natuurlijk. Op die 5 jaar heb ik reeds enkele straffe dingen gezien in Esperantujo. Ik hoop dat op 23 september de grote trukendoos wordt geopende, en dat een nooit gezien aantal esperantisten naar Antwerpen afzakt in het belang van ons ideaal, ons ESPERANTO.

voor *La Verda Stelo*
Jacques Schram

---

vervolg van p. 11

Elite – Hoezeer we ons ook vereerd voelden aan het EYP te mogen deelnemen, toch kunnen we het niet laten te zeggen dat we verbaasd stonden van de „luxueuze" ontvangst en verloop van de sessie. Zo werd er o.a. van alle deelnemers verwacht dat ze zich „deftig" kleedden, wat tot gevolg had dat vele aanwezigen aan kleren een klein fortuin spendeerden. Dit is natuurlijk maar een klein detail, maar op de sessie werd meer dan eens duidelijk dat de meeste aanwezigen tot de begoede klasse behoorden. We stelden de vraag of een elitaire school heus beter is dan een gewone.
Verbondenheid – We voelen ons nauwer betrokken bij de actualiteit van de deelnemende landen, omdat we ze kunnen associëren met mensen die we kennen. Dit internationaal treffen heeft ons gevoel van verbondenheid met al deze landen sterk vergroot.

Er wordt weer heel wat werk gemaakt van cursussen op alle mogelijke plaatsen in Vlaanderen. Hierna volgt een overzicht van het ruime aanbod. Toch is nog niet alles tot in de puntjes geregeld, daarom geven we alles onder voorbehoud van wijzigingen of afgelastingen. De meeste cursussen starten immers pas eind september, begin oktober, wanneer het officiële schooljaar reeds in zijn plooi gevallen is. De praktijk leert immers, dat vele mensen slechts in september naar cursusactiviteiten beginnen uit te zien. Toch vinden wij dat het septembernummer van Horizontaal *(dat in augustus wordt gemaakt) deze belangrijke informatie over cursussen moet bieden. Indien onverhoopt sommige cursussen toch niet plaats hebben, dan kunnen eventuele kandidaatcursisten altijd nog terecht bij de cursussen per correspondentie of voor zelfstudie.*

Bij elke stad vermelden we vooraan één of meer telefoonnummers waar men algemene informatie over de plaatselijke cursussen kan krijgen, dat maakt snel contact opnemen gemakkelijker. De nummers voor elke cursus afzonderlijk staan bij de tekst van die cursus! Het is raadzaam te informeren of alle gegevens juist zijn. Vaak worden plaats, startdatum en uur nog op het laatste moment veranderd.

ANTWERPEN **(03) 234 34 00**
(03) 237 86 02
(03) 239 21 69

De Stedelijke Taalleergangen van Antwerpen starten dit jaar op 5 september. Zoals de andere cursussen (Frans, Engels) lopen ook die van Esperanto over 3 jaar: van elementaire tot praktische kennis; ze vinden plaats op dinsdag en donderdag van 18.30 tot 21.00 u. Op het einde van het eerste jaar (Lagere Graad) en het derde jaar (Hogere Graad) kan men een officieel diploma behalen.
Uiteraard is het leerresultaat altijd zeer afhankelijk van de individuele inzet en mogelijkheden van de leerling. Toch ligt de situatie voor Esperanto – net zoals de motivatie – wel enigszins anders. Esperanto heet veel gemakkelijker te zijn dan etnische talen, d.w.z. gestructureerd, logisch, regelmatig. Dat is waar en blijkt vooral bij een beperkte basiscursus. Door zijn internationale woordenschat en zijn eenvoudige opbouw „zonder uitzonderingen" wordt het Esperanto gemakkelijk begrepen en al heel vlug bruikbaar (reeds na het eerste jaar). Doorgaans valt er echter geen geld mee te verdienen; anderzijds wordt die gemakkelijkheid meestal overschat. Velen stellen zich tevreden met een minimumkennis en beseffen niet hoe ver zij van grondigheid en juistheid verwijderd blijven. Misschien hebben zij die niet nodig. Het zou evenwel vanzelfsprekend moeten zijn, dat het plezier dat we aan een taal beleven, evenredig is aan de degelijkheid van onze kennis.
Het eerste jaar van de cyclus brengt de leerlingen de basistaalkennis bij. Hiermee kunnen zij de wereld in, maar het is niet het einde. In het tweede jaar wordt door conversatie de praktische gebruiksbekwaamheid uitgediept. Het vlot met de taal omgaan in gesproken en geschreven vorm krijgt hier de nadruk.
Het derde jaar is een jaar van bijsturing en vervolmaking. Op de klassieke struikelblokken van onze grammatica worden schijnwerpers gezet. Er wordt gewezen op tekortkomingen en moeilijkheden waarvan de doorsnee taalgebruiker zich niet eens bewust is, b.v. de vermeende betekenis van bekende – en dus „schijnbaar" gekende – woorden. Het juiste gebruik van tijden en wijzen (vooral in samengestelde zinnen) is er zeker één van.
Dagelijkse omgangsvormen, courante zinswendingen, origineel taaleigen en een vlotte expressie vormen een ander aspect van de scholing. Maar ook aanvullende en ondersteunende kennis mogen niet ontbreken. Daarom biedt het derde jaar ook gelegenheid tot het verwerken van inzicht in de geschiedenis, achtergrond, doelstellingen en ideologie van de beweging. Zo werpt even kennismaken met interlinguïstiek en de vergelijkende studie van plantalen licht op het „waarom en hoe" van het welslagen van Esperanto.
Een belangrijk onderdeel van de leergang – tenslotte – is het wegwijs worden in de originele literatuur. Het zijn immers de schrijvers die, in de voetsporen van Zamenhof, de taal hebben ontwikkeld en die ze levend houden. Het bestuderen van teksten verruimt onze horizon, verdiept ons begrip, oefent onze vaardigheden en vergroot onze woordenschat.
Een redelijke opkomst van cursisten verhoogt natuurlijk de kansen op een prettige klassesfeer,

de mogelijkheid tot samenwerking en uitwisseling, de aanbreng van ideeën en interessante vragen. Doen dus! C. Declerck

De officiële cursus wordt gegeven in de gebouwen van het stedelijk onderwijs Quellinstraat 31. De cursus van de plaatselijke club zal in voorkomend geval plaats hebben in de eigen lokalen, Frankrijkei 140 (1ste verdieping).

De officiële cursus in het Stedelijk Onderwijs is een *Cursus in twee niveaus:* elementair (1 jaar, 6 u/w); praktische kennis (2 jaar, 6u/w)

Plaats: Instituut voor Stedelijk Onderwijs, Quellinstraat 31, 2018 Antwerpen, tlf.: (03) 231 74 57.

Tijd: Op dinsdag- en donderdagavond van 18.30 tot 21.00 volgens het officiële schooljaar. Om tijdsgebrek op te vangen kan eventueel deelname aan slechts één avond per week volstaan. Studenten moeten daarin echter wel de lesgever kennen.

Prijs: 2 650,– fr., voor studenten, werklozen en gepensioneerden is de cursus gratis.

Inschrijvingen: vanaf eind augustus op de school zelf, tijdens de lesuren. Op 5 en 7 september kunnen gratis proeflessen worden gevolgd. Daarna kan de gegadigde beslissen over definitieve inschrijving.

Inlichtingen: dhr. Alex Humet, tel.: (03) 239 21 69.

Om alle concurrentie met de officiële cursus te vermijden, start de cursus van de club ten vroegste in oktober. Hij omvat 15 lessen maar of hij ook effectief wordt ingericht staat nog niet vast.

Plaats: Clublokaal van *La Verda Stelo*, Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen (1ste verdieping).

Tijd: Dag en uur worden pas later vastgesteld.

Prijs: 3000,– fr.

BERINGEN **(011) 43 30 78**

De club organiseert wel zijn jaarlijkse info-avond op vrijdag 8 september 1995 om 20.00 uur in taverne „Trefpunt", Markt, Beringen-Centrum. Over een eventuele cursus werden geen gegevens meegedeeld maar bij voldoende belangstelling wordt ook in Beringen een cursus ingericht.

Inlichtingen: dhr. T. Geerdens, tel.: (011) 43 30 78.

BRASSCHAAT **(03) 633 00 75**

Het vormingscentrum *'t Dakhuus* in Brasschaat organiseert op eigen initiatief een cursus Esperanto. Zij krijgen logistieke ondersteuning van de Vlaamse Esperantobond die hun een leraar ter beschikking stelt.

Plaats: Vormingscentrum *'t Dakhuus*, Bredabaan 696, Brasschaat.

Tijd: elke woensdag van 19.30 tot 21.45.

Prijs: niet meegedeeld.

Duur: 10 weken.

Start: woensdag 27 september 1995.

Info- en inschrijvingsdag op zaterdag 2 september 1995 van 14.00 tot 17.00 uur, in het vormingscentrum.

Inlichtingen: Dirk De Vogelaere, tel.: (03) 633 00 75 (in de namiddag vanaf 2.00 u.).

BRUGGE **(050) 35 49 35**

In Brugge wordt zowel een beginnerscursus als een conversatiecursus georganiseerd.

Beginnerscursus:

Plaats: Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge.

Tijd: Zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur. Eerste les op zaterdag 1 oktober 1995.

Prijs: niet meegedeeld.

Conversatiecursus:

Plaats: Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge.

Tijd: elke tweede en vierde donderdag van de maand, vanaf september, van 20.00 tot 22.00 uur.

Prijs: gratis.

Inlichtingen en inschrijvingen: bij dhr. G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, 8310 Brugge, tel.: (050) 35 49 35 of bij Olivia Van Eeghem, Torhoutsteenweg 31, 8200 Brugge.

BRUSSEL **(02) 358 42 14**

In Brussel is eer een basiscursus eerste en tweede jaar, die tegelijker tijd met de gewone clubactiviteiten plaats heeft.

Plaats: Wetenschapstraat 29, Brussel.

Tijd: Elke woensdag van 18.30 tot 20.00 uur.

Prijs: niet meegedeeld.

Cursusmateriaal: het gebruikte handboek hangt af van de voertaal van de leerlingen.

Er is ook wekelijks een gratis cursus aan de ULB (Université Libre de Bruxelles). Deze cursus wordt niet door de universiteit ingericht, maar zij stelt wel een auditorium ter beschikking. Deze cursus heeft plaats op donderdag van 17.00 tot 19.00 uur, lesgeefster Hélène Falck. De cursus start op 12 oktober en gebruikt de directe methode, waardoor hij toegankelijk is voor studenten ongeacht hun moedertaal of eventuele taalkennis.

Plaats: ULB, Campus Solbosch, Franklin Rooseveltlaan 50, gebouw A (Philo et Lettres), auditorium AY2/105.

Tijd: donderdag van 17.00 tot 19.00 uur.

Start: donderdag 12 oktober 1995.

Prijs: Gratis.

Inlichtingen: Hélène Falck, tel.: (02) 358 42 14.

Over eventuele cursussen van de Spoorweg-esperantisten kregen we dit jaar geen informatie.

FEL **(03) 234 34 00**

Op het secretariaat van de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, kan je terecht voor informatie over alle Esperanto-cursussen in Vlaanderen. Tevens zijn er cursusboeken, woordenboeken en ander studie- en leesmateriaal te verkrijgen. Wij vestigen uw aandacht op volgende twee cursuspaketten, voornamelijk bedoeld voor wie niet aan een gewone cursus kan deelnemen, hetzij bij gebrek aan tijd, of omdat er in de buurt geen cursus wordt gegeven.

Correspondentiecursus:

De Vlaamse Esperantobond heeft een correspondentiecursus waarbij leerlingen thuis studeren maar regelmatig taken insturen naar een begeleider. Deze cursus kost 1000,– fr. (1200,– fr. met cassette met uitspraakvoorbeelden) en omvat 20 leseenheden.

Cursus voor zelfstudie:

Voor wie geen tijd kan vrijmaken om naar een cursus te gaan, is er ook een pakket voor zelfstudie (volgens de geprogrammeerde instructie) verkrijgbaar. Het pakket omvat een cursusboek, een cassette met uitspraakvoorbeelden en spreekoefeningen en een woordenboek (PRISMA). Het kost 1525,– fr. (+ verzendingskosten) en kan worden besteld bij de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen of in de boekhandel (ISBN 90-71205-14-2).

ABC-Gramatiko de Esperanto

Tenslotte is er ook de nieuwe FEL-uitgave: *ABC-Gramatiko de Esperanto.* Het is geen cursusboek maar een handige, gebruiksvriendelijke grammatica waarin de student een oplossing vindt voor al zijn grammaticale problemen. De grammatica kost 1200,– fr. (+ verzendingskosten). Naast de grammatica is er tevens de *ABC-Mempraktikilo*, een oefenboek (met oplossingen) dat gebaseerd is op de bovengenoemde grammatica. Het kost 690,– fr. (+ verzendingskosten). Beide boeken zijn uiterst nuttig voor gevorderden zowel in klasverband als voor zelfstudie.

NIEUW dit jaar is de video-cursus Esperanto, *Mazi en Gondolando.* Deze cursus werd reeds vorig jaar in voorverkoop aangeboden. Hij is geschikt voor zowel zelfstudie als voor gebruik in het klaslokaal. Clubs die zelf cursussen organiseren zouden hem als extra attractie kunnen gebruiken en hem inschakelen als een soort herhalings- en/of remediëringsmiddel. Weldra is hij ook in de boekendienst voorhanden. Gezien een mogelijk beperkte oplage, en een reeds beduidende voorverkoop, is snel bestellen geboden. De verkoopprijs is echter nog niet bekend.

GENT **(09) 230 16 77**
(09) 221 10 02
(09) 227 48 41

Tijdens het nieuwe schooljaar wordt er les ge-

geven op woensdagavond. We starten op woensdag 6 september 1995 met een info-avond om 19.00 u in de Volkshogeschool. De cursus (1ste en 2de jaar) start op 13 september zelfde plaats, eveneens om 19.00 u.

Plaats: Volkshogeschool, Bargiekaai 1, 9000 Gent.

Tijd: telkens op woensdag van 19.00 tot 20.45 uur. Start op woensdag 13 september.

Prijs: Niet meegedeeld.

Inlichtingen en inschrijvingen: tijdens de info-avond op woensdag 7 september vanaf 19.30 op de bovenvermelde plaats of via de bovenvermelde telefoonnummers.

Mogelijk wordt in Gent ook één cursus voor scouts georganiseerd. Voor nadere gegevens daarover zie onder SEL (Skolta Esperanto Ligo) of contacteer A. Bouman, Driesdreef 8, 9030 Gent. Tel.: (09) 227 48 41.

GERAARDSBERGEN **(02) 421 12 73**
(054) 50 29 25

De plaatselijke afdeling van de Vlaamse Volksbeweging zal een cursus Esperanto inrichten, vermoedelijk op zaterdagvoormiddag. Preciese gegevens moeten nog worden vastgesteld. Deze cursus wordt georganiseerd door de afdeling van de Vlaamse Volksbeweging, maar krijgt logistieke en pedagogische steun van de Vlaamse Esperantobond.

Inlichtingen: Filip D'Hose, tel.: (02) 421 12 73 (kantoor) of (054) 50 29 25 (privé).

HASSELT **(011) 25 34 67**

Bij voldoende grote belangstelling zal de Hasseltse groep een cursus voor beginners inrichten. Op donderdag 7 september 1995 om 20.00 u. is er een INFO-avond in het Cultureel Centrum, Kunstlaan, 3500 Hasselt.

Ook tijdens de jaarlijkse „Info- en Hobbybeurs" in het Cultureel Centrum te Hasselt op zaterdag 2 en zondag 3 september zal de Hasseltse Esperantoclub aanwezig zijn met een boeken- en infostand waarop eveneens inlichtingen kunnen worden ingewonnen of afspraken voor cursussen kunnen worden gemaakt.

Op maandag is er vanaf 4 september een praktijkcursus Esperanto voor wie reeds een basiscursus volgde. Deze cursus is gratis zowel voor leden als voor niet-leden.

Cursus voor beginners:

Plaats: Cultureel Centrum, Kunstlaan, 3500 Hasselt.

Tijd: donderdag, 20.00 u.

Prijs: 3000,– fr., cursusmateriaal inbegrepen.

Duur: 20 lessen, wekelijks.

Start: op donderdag 14 september 1995.

Praktijkcursus:

Plaats: Cultureel Centrum, Kunstlaan, 3500 Hasselt.

Tijd: maandag, 20.00 u.

Prijs: Gratis.

Start: op maandag 4 september.

Inschrijvingen en inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

HOUTHALEN **(011) 52 20 74**

In Houthalen is er een algemene info-avond over Esperanto op dinsdag 5 september 1995. Op 12 september start dan een cursus voor beginners in 15 lessen. Wie die start miste, kan een tweede maal proberen tijdens de tweede info-avond op dinsdag 3 oktober 1995 om 20.00 u. in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs", Vredelaan 36; daarna cursus telkens op dinsdagavond om 20.00 u. zelfde plaats. Vanaf 10 oktober kunnen degenen die dat inschrijven aanpikken in de cursus.

Plaats: Cultureel Centrum, De Drij Berlengs, Vredelaan.

Tijd: op dinsdag van 20.00 tot 22.00 uur, vanaf 12 september 1995.

Prijs: 3000,– fr., cursusmateriaal inbegrepen.

Inlichtingen en inschrijvingen: op de infodag, dinsdag 5 oktober om 20.00 uur op bovenvermelde plaats of bij dhr. Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, 3530 Houthalen, tel.: (011) 52 19 43.

KALMTHOUT **(03) 666 99 49**

Ook de Kalmthoutse Esperantogroep plant een cursus, maar veel staat nog niet vast. Dag, plaats en tijd zal met de deelnemers worden overeengekomen. Eind september wordt er een INFO-dag georganiseerd en de cursus zelf zal begin oktober van start gaan. Lesgeefster is de Poolse Iwona Kocięba. Inlichtingen bij de heer W. De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

KORTRIJK **(056) 20 07 96**
(051) 56 90 30

De plannen voor de cursussen in Kortrijk zijn nog erg onvolledig. Startdatum, plaats en uur kunnen dus slechts later worden bekend gemaakt. Wij mikken dit jaar met onze cursus voor beginners vooral op middelbare scholieren, maar uiteraard zijn ook andere cursisten welkom. Kostprijs, het studiemateriaal en de cursusleider zijn nog niet bekend.

Start: oktober
Plaats: school van St.-Amands-Zuid, te Kortrijk
Lesgevers: Leo De Cooman en Jean-Pierre Allewaert
Prijs: nog niet vastgesteld
Inlichtingen en inschrijvingen: (056) 20 07 96 en (051) 56 90 30.

LEUVEN **(010) 86 01 12**

Het cursusprogramma van Leuven start samen met het universitair academiejaar met een informatieavond op woensdag 11 oktober 1995 van 19.30 tot 21.30 u. in het Cultureel Centrum „Romaanse Poort", Brusselsestraat 63, 3000 Leuven, lokaal B.1.4. Er worden twee verschillende cursussen ingericht. Een spoedcursus, voor beginners en een avondcursus voor beginners. Als vervolgcursus fungeert de Laborvespero 2000 (vooral conversatie) voor wie de beginnerscursus met succes heeft beëindigd. Deze cursus kost 600,– fr. maar is gratis voor leden.

Spoedcursus: 14 lesuren voor mensen met enige taalachtergrond.
Plaats: Cultureel Centrum, lokaal A.1.5.
Tijd: zaterdag 14 oktober van 9.00 tot 17.00 uur en zondag 15 oktober van 9.00 tot 17.00 uur, telkens met een uurtje middagpauze.
Prijs: 2000,– fr.

Avondcursus voor beginners:
Plaats: Cultureel Centrum, lokaal A.1.5.
Tijd: start op woensdag 18 oktober 1995, van 19.30 tot 21.30 uur. Einde cursus (met examen) op 27 maart 1996; geen cursus op 1 nov., 27 dec., en 3 jan. 1996.
Prijs: 2000,– fr.

Wie zowel voor de spoed- als voor de beginnerscursus inschrijft, betaalt slecht 3500,– i.p.v. 4000,– fr.

Laborvespero 2000 (Vervolgcursus):
Plaats: Cultureel Centrum, lokaal A.1.6.
Tijd: telkens de 1ste en 3de woensdag van de maand telkens van 20.00 tot 22.00 u. start reeds op 6 sept. 1995. Voor nadere informatie zie het tijdschrift van de Esperanto 2000.
Prijs: 600,– fr., gratis voor leden.
Inlichtingen kan je krijgen bij R. Goris, tel.: (010) 86 01 12.

LIMBURG **(011) 52 19 43**
(011) 25 34 67
(011) 35 59 12
(089) 65 95 82
(011) 43 30 78
(011) 32 36 03

Op diverse plaatsen in Limburg worden cursussen georganiseerd. Verder biedt de Limburgse Afdeling steun aan alle organisaties (vooral niet-Esperanto-organisaties die toch belangstelling hebben voor de taal) die een cursus willen organiseren. Zij verbinden zich ertoe een Esperantoleraar te leveren en voor het nodige cursusmateriaal te zorgen. Voor nadere inlichtingen contacteert men best de algemene coördinator, dhr. J. Vandebergh, tlf.: (011) 52 19 43.

Verder is er ook een pakket voor zelfstudie verkrijgbaar, met of zonder begeleiding, tegen de prijs van 2000,– fr. (leerboek, cassette en woordenboek).

NEDERLAND **(050) 77 59 54**

De cursussen in Nederland werden niet opgenomen. Nadere inlichtingen daarover kunnen worden gevraagd bij het secretariaat van Esperanto Nederland, Arubastraat 53, NL-9715 RV Groningen, tel.: (050) 77 59 54.

Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)

Het Internationaal Esperanto-Instituut (IEI) is ge-

Voor beginners en gevorderden
Het aantal Esperantoleerboeken is haast ontelbaar. Hoewel onderwijzen een belangrijk middel is om Esperanto te verspreiden, is het toch onvoorstelbaar hoeveel energie, tijd en geld er besteed is aan allerhande leerboeken, zowel tweetalige (Esperanto en landstaal) als ééntalige (Esperanto alleen). We geven hier een selectie van de o.i. beste of de nieuwste leerboeken die in onze boekenwinkel aanwezig zijn. Alle prijzen zijn exclusief verzendingskosten.

VOOR U UITGEKOZEN

ABC-Gramatiko de Esperanto	1200,–
Esperanto-Programita	795,–
Tra la labirinto de la gramatiko	360,–
Saluton, Esperanto aŭtodidakte	480,–
Esperanto Leerboek	480,–
Praktika kurso de Esperanto	390,–
Tendaraj tagoj (1 tot 3)	750,–
Post la kurso	90,–
Paŝoj al plena posedo	420,–

U kan deze boeken bestellen bij de Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Tel.: (03) 234 34 00 – Fax: (03) 233 54 33. Ook aan al uw andere boekenwensen wordt graag voldaan.

vestigd aan de Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel. (070) 355 66 77. Dit instituut zorgt voor de verspreiding van cursussen voor zelfstudie en een schriftelijke cursus die toegang geeft tot het *Elementa Ekzameno* (Basisexamen) en voor de coördinatie van de lerarenopleiding volgens de Cseh-methode. Tevens verspreiden zij de video-cursus *Mazi en Gondolando*.

OOSTENDE **(059) 50 27 08**
(059) 80 06 95
(059) 80 85 17

Informatiedag op vrijdag 15 september 1995 vanaf 19.00 u. in „Den Anklap", Leffingestraat. Tijdens de info-avond kan u informatie over de cursussen verkrijgen, maar tevens een kennis maken met boeken en tijdschriften in het Esperanto op onze speciale stand. Om 20.00 zal de voorzitter van de club, de heer R. Wylleman, een uiteenzetting geven over het Esperanto, de cursus en de clubwerking.
Er zijn drie cursussen:
Cursus A: wekelijks, 's avonds (dag en uur wordt overeengekomen met de cursisten).
Lesgever: Marc Cuffez
Cursus B: om de twee weken, 's namiddags
Lesgever: Raymond Wylleman
Cursus C: wekelijks, 's namiddags
Lesgever: Raymond Wylleman.
Plaats: Voormalige Vercamerschool, Northlaan 14, Mariakerke-Oostende.
Prijs: 1000,– fr. + 100,– voor de cursusblaadjes.
Start: laatste week van september; de cursus duurt tot begin juni 1996.
Tevens zijn er nog cursussen in de Van Glabbekeschool en de Conscienceschool (enkel voor leerlingen van die scholen).
- Van Glabbekeschool, August Vermeylenstraat 71,
  3de tot 6de leerjaar
  op dinsdag en vrijdag van 12.30 tot 13.30 u.
  Lesgever: Raymond Wylleman.
- Conscienceschool, Stuiverstraat 81
  4de tot 6de leerjaar
  op dinsdag en vrijdag van 13.00 tot 13.30
  Lesgeefster: Els Huisseune.

Bij wijze van vervolgcursus richt de club ook conversatie-avonden in. Deze avonden hebben maandelijks plaats maar dag en uur zijn nog nader te bepalen.
Ook de jeugdwerking staat in het teken van vervolgcursus. Die heeft plaats in het lokaal van La Konko, Northlaan 14 en staat open voor leerlingen van het middelbaar onderwijs, telkens op woensdag van 14.00 tot 15.00 uur.
Lesgever: Raymond Wylleman.
Voor inlichtingen en inschrijvingen: dhr. Wylleman, August Vermeylenstraat 65, tel.: (059) 50 27 08 of Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, tel.: (059) 80 85 17.

SEL (Skolta Esperanto Ligo) **(09) 227 48 41**

Ook dit jaar plant SEL cursussen voor Scouts in o.a. Antwerpen, Gent, Tienen, e.a. De cursussen worden gegeven aan de hand van *Ĵamborea Lingvo* (SEL-uitgave). Ze starten in oktober en er worden 4 à 5 zaterdagvoormiddagen voor voorzien. Kostprijs: 950,– voor cursusmateriaal, *Ĵamborea Lingvo*, abonnementen op de tijdschriften *Skolta Mondo* en *La Hirundo*, een insigne en diversen. In januari begint er tevens een cursus volgens de Cseh-methode in Tienen. Informatie krijg je van A. Bouman, tel.: (09) 227 48 41 ('s avonds).

TIENEN **(016) 81 52 46**

In Tienen worden dit jaar twee cursussen georganiseerd. Eén in het kader van de SEL-beweging (Scouts-esperantisten), een tweede die gericht is tot het algemene publiek en die wordt gegeven volgens de Cseh-methode, d.w.z. ééntalig Esperanto. Deze cursus start in januari 1996.
Basiscursus voor scouts: doelgroep van deze cursus zijn scouts van 12 jaar (leden van SEL en van de VVKSM).
Plaats: Lokalen van de 214de FOS „De Klimop", Donystraat 8, 3300 Tienen.
Tijd: Elke zaterdag (vanaf oktober 1994) van 8.30 tot 11.30 uur.
Prijs: 500,– fr.
Handboek: „Ĵamborea Lingvo" van Ko Hammer.
Inlichtingen bij Nico Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
Algemene cursus volgens de Cseh-methode.
Plaats: Lokalen van de 214de FOS „De Klimop".
Tijd: Start in januari 1996, nadere gegevens volgen later.
Prijs: niet meegedeeld.
Handboek: „Baza Cseh-kurso" en „Gramatika Resumo por Aŭtodidakta Studado" (GRAS) van B. Boon.
Inlichtingen en inschrijvingen: Bert Boon, „Domo Zamenhof", Merelhof 8, 3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.

TURNHOUT **(014) 45 13 29**

Ook de nieuwe Esperantokring van Turnhout,

Kampina Esperanto-Societo organiseert een Esperantocursus voor beginners bij voldoende belangstelling, en in ieder geval een tweede jaar voor wie het eerste jaar afmaakte.
Beginnerscursus:
Plaats: De Heischuur, Schuurhoven 2, Oosthoven Oud-Turnhout).
Tijd: zaterdag van 10.00 tot 12.oo uur.
Prijs: niet meegedeeld.
Duur: 20 lessen.
Start: zaterdag 16 september 1995.
Vervolgcursus:
Plaats: De Heischuur, Schuurhoven 2, Oosthoven (Oud-Turnhout).
Tijd: zaterdag van 10.00 tot 12.00 uur.
Prijs: niet meegedeeld.
Start: zaterdag 9 september 1995.
Inlichtingen: Daniel Van Herpe, (014) 45.13.29 (liefst na 20.00 u.).

KINDERCURSUS (03) 234 34 00

Een echte kindercursus is er dit jaar wellicht niet. Wel zou het kunnen, dat op initiatief van enkele ouders, kinderen op ongeregelde ogenblikken op zondag (tussen 10.00 en 16.00 uur) in het Esperantohuis samenkomen om te knutselen, te zingen, te vertellen, liedjes en gedichtjes aan te leren en zo gewoon met en in Esperanto bezig te zijn in de Esperantosfeer van PSI, IF of REF. De dagen liggen niet op voorhand vast maar mogelijke kandidaten worden telefonisch aangesproken. Natuurlijk kan je ook zelf het initiatief nemen en een voorstel doen zowel over een datum als over een activiteit.

CURSUSONDERSTEUNING (03) 234 34 00

Een cursus inrichten kan ook altijd op eigen initiatief. Vorm je zelf een groepje of heb je wat mensen kunnen warm maken, maar vind je geen cursusleider, vraag dan bij de Vlaamse Esperantobond om een door de bond erkend en gekwalificeerd cursusleider te sturen. Wij sturen één van onze mensen om u uit de nood te helpen.

Cursisten uit Antwerpen bezoeken UEA

Op 19 juni bezochten 12 cursisten van de Esperantocursus in de Quellinstraat samen met twee van de leraren, Alex Humet en Iwona Kocięba, de zetel van de Esperanto Wereldvereniging te Rotterdam. We werden er hartelijk ontvangen door de algemene directeur, de heer Simo Milojević, de directeur van het kantoor, Osmo Buller, en de hele staf.
De heer Rob Moerbeek gidste hen door het Esperantolabyrint en gaf gedetailleerde uitleg over hoe, wat, wie, waar en wanneer... Ook de boekhandel wekte zeer veel belangstelling. Ongetwijfeld was 19 juni voor UEA finacieel gezien een buitengewone dag. De cursisten ontvingen ook een aantal proefekzemplaren van de tijdschriften *Esperanto* en *Kontakto*.
In de kantoorcantine werden we onthaald op warme koffie... wat bij Belgen altijd wel in goede aarde valt. We lunchten op een schaduwrijk terrasje.
Na de lunch zetten we ons programma voort met een stadsbezoek van twee uur, dat 4 uur in beslag nam. Maar je hoorde niemand daarover klagen. We werden dan ook gegidst door één van de UEA-werknemers, Francisco L. Veuthey uit Argentinië – een buitenkansje, want gidsen hoort niet bij de activiteiten van het kantoor, dat tot een toeristisch bureau zou verworden – door een stad die uiteindelijk erg interessant en bezienswaardig bleek.
Ter afsluiting van deze prettige dag aten we samen met onze gids in een Grieks restaurant, maar hoe laat precies we terug thuis waren, kan ik me niet herinneren.

Iwona De Weerdt-Kocięba

De teksten met de gegevens over de programma's van de clubs moeten op de redactie toekomen vóór 1 oktober 1995. De publikatie van redactionele teksten gebeurt gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST
La Pioniro
De vergaderingen gaan door in het Cultureel Centrum „De Werf", (4de verdieping), Molenstraat, Aalst. De avonden beginnen op 20.00 uur. Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries 103, 9300 Aalst, tel.: (053) 70 17 89.

dinsdag 26 sept.: We vertellen over de voorbije vakantie.
maandag 30 okt.: Bijeenkomst, programma wordt later vastgesteld.

ANTWERPEN
La Verda Stelo
Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Het clublokaal is toegankelijk vanaf 18.30 uur.

vrijdag 1 sept.: Stella De Weerd was deelnemer aan het congres van de S.A.T-anoj, bedroevend weinig deelnemers dit jaar in Maribor. Is het bij S.A.T. zoals bij de media, hoe hoger de kwaliteit, hoe minder toeschouwers? Ward Keusters ging naar Tampere, op het U.K. keek hij rond en verzamelde wetenswaardigheden over de Esperanto-beweging buiten Antwerpen en de rest van „'t stad".
vrijdag 8 sept.: *INTER AMIKOJ*, een avond van „babbelen en kennismaking", met de leden van de spiksplinternieuwe Esperantovereniging *Kampina Esperanto Asocio* uit de hoofdstad van de kempen, Turnhout. Door je aanwezigheid maak je propaganda voor het Esperanto clubleven, stel die avond je prioriteiten af op *La Verda Stelo.*
vrijdag 15 sept.: *Multatuli* vertaald naar onze wereldtaal. Wie denkt dat dit niet mogelijk is, kent Cor Willems niet. Een avond voor de liefhebbers van wereldliteratuur.
vrijdag 22 sept.: Kwatongen, durven beweren dat *La Verda Stelo* een vereniging voor oude knarren is. Het spijt mij niet, dat Silvia Moritz , onze vriendin uit Germanio, het tegendeel zal bewijzen met haar prelego over „Kvakeroj" (Society of friends). Het aantal plaatsen in ons huis is wel beperkt tot 125, wees dus op tijd.

Zaterdag 23 september: *Academische zitting naar aanleiding van 25 JAAR OFFICIEEL ESPERANTO-ONDERWIJS in de stedelijke taalleergang van Antwerpen; Quellinstraat 31.*

vrijdag 29 sept.: *Konversaci-vespero*, waarover? Joost mag het weten, als de vaste kern er is, kan er niets mis gaan.
vrijdag 6 okt.: Wie zonder fouten spreekt, werpe de eerste accusatief. Eén na één zullen de Esperanto-leraars komen spreken over moeilijkheden uit het Esperanto. (Bestaan die dan?) Wie kan beter de spits afbijten dan Alex Humet. Brengt hij „Gerda" mee of „Mupi kaj Mopi"? Ik ben benieuwd.
vrijdag 13 okt.: Hélène Falk, een beminnelijke dame, die alles afweet van Pieter *Breughel la plejaĝulo*. Vanavond vertelt zij ons over het meesterwerk *„La batalo de karnavalo kaj la fasto".*
vrijdag 20 okt.: De oorspronkelijk voorziene stadswandelingen van Jo Superteer op dia vragen toch nog teveel voetenwerk. Daarom vertelt Jacques Schram in de plaats over zijn leeservaringen in de Esperantoliteratuur, in de stille hoop dat hij de clubleden er toe kan aanzetten ook eens zo'n steengoed boek vast te pakken en te lezen.
vrijdag 27 okt.: Paul Peeraerts: het verhaal over het nieuwste soort snelweg, de autostrade zonder dodelijke ongevallen, of, INTERNET.
vrijdag 03 nov.: *Diskut-vespero*, wat het thema wordt, zal later nog bepaald worden.

BERINGEN
Onze gewone ontmoetingsplaats is taverne „Trefpunt", aan de Markt van Beringen en onze vergaderingen zijn doorgaans op vrijdagavond vanaf 20.00 u.
Inlichtingen over de club krijg je van T. Geerdens, Schomstraat 53, 3582 Beringen, tel.: (011) 43 30 78.

vrijdag 8 sept.: Jaarlijkse info-avond om onze activiteiten aan en het Esperanto aan het grote publiek bekend te maken.
zondag 10 sept.: Jaarlijkse Algemene Vergadering, aanvang om 10.00 uur, plaats: taverne „Trefpunt". Op de dagorde: Openingswoordje door de voorzitter; Kasverslag; Allerlei; Ontslag oud bestuur en verkiezing van het nieuwe – belangrijk: nieuwe secretaris gezocht! De vergadering sluit af met een rondvraag over de wensen en ideeën van onze leden. Alle leden zijn van harte uitgenodigd.

GENT
La Progreso
Iedere 4de vrijdag van de maand gewone clubvergadering in ons lokaal *„La Progreso"*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Tijdens het schooljaar zijn er conversatieavonden op de 2de woensdag van 19.00 tot 20.45 uur in de Volkshogeschool, Bargiekaai 1 (1ste verdieping). Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. (09) 230 16 77 of (09) 221 10 02.

woensdag 6 sept.: Info-avond over de nieuwe Esperantocursus om 19.00 u. in de Volkshogeschool.
woensdag 13 sept.: Start van de nieuwe cursus, om 19.00 u. in de Volkshogeschool.
vrijdag 22 sept.: We verwachten bezoek uit Valenciennes, maar gezien de activiteiten in Antwerpen op 23 september, zal dit programma wellicht worden gewijzigd.
vrijdag 27 okt.: Verslag van de zomerse Esperanto-belevenissen van onze leden.

HASSELT
Esperanto Hasselt
We vergaderen normaal gesproken op maandagavond vanaf 20.00 uur in het Cultureel Centrum, Kunstlaan 5. Inlichtingen over het programma kunnen worden verkregen bij Marcel Aerts, tel.: (011) 25 34 67.

zaterdag 2 sept. en zondag 3 sept.: Info- en Hobbybeurs in het Cultureel Centrum van Hasselt. Wij verzorgen een boekenstand.
maandag 4 sept.: Praktijklessen Esperanto.
donderdag 7 sept.: Info-avond in het Cultureel Centrum, aanvang 20.00 u.
maandag 18 sept.: Praktijklessen Esperanto.
maandag 2 okt.: Praktijklessen Es-

peranto.
maandag 6 nov.: Praktijklessen Esperanto.

HOUTHALEN
Houthalense Esperantogroep
Iedere 2de maandag van de maand, gewone clubvergadering in het Cultureel Centrum „De Drij Berlengs" (boven de gemeentelijke bibliotheek), Vredelaan 36, Houthalen (Centrum). Programma's beginnen om 20.00 uur, gevolgd door cursus voor beginners. Info bij Alfons Lijnen, tel. (011) 52 20 74.

dinsdag 5 sept.: Info-avond over de Esperantocursussen in Limbrug.
dinsdag 12 sept.: 1ste les uit Esperanto-Programita: „La salutado".
dinsdag 26 sept.: Hedwig Van der Bruggen uit Waasmunster spreekt over „Reizen met Esperanto", „Pasporta Servo", en „Via Moskou, China naar het Esperantocongres in Korea".
dinsdag 3 okt.: Nieuwe Info-avond over het Esperanto en de Esperantocursussen in Limburg.
dinsdag 24 okt.: Jos Vandebergh spreekt over de problemen van „ledenadministratie".
dinsdag 29 nov.: We krijgen bezoek van een buitenlandse gastspreker, onderwerp nog niet bekend.

KALMTHOUT
La Erikejo
De 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. (03) 666 42 58.
Inlichtingen: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.

donderdag 21 sept.: Feest van de veteranen naar aanleiding van de 80ste verjaardag van onze vroegere voorzitter, Edward Symoens.
donderdag 19 okt.: Reisherinneringen uit 1995 en van onze congresdeelnemers. Iedereen doet een duit in het zakje.

KAPELLE
Zelanda Esperanto-Grupo
Omdat wij niet over een vast lokaal beschikken, worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Onze avonden, gewoonlijk de laatste vrijdag van de maand, beginnen om 19.30 uur. Inlichtingen over het programma en de plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (01102) 41 564 of bij afwezigheid vij Rie en Kees Dentz, tel.: (01180) 14 834.

vrijdag 22 sept.: bij Dies en Sally Krombeen, Juffersweg 4B, Kapelle. Ieder vertelt over zijn vakantie.
Vrijdag 20 okt.: bij Sunja van Liere, Sperwerhof, 6, Heinkenszand. Sophy Mensen spreekt over haar reis door de Baltische staten en Sint-Petersburg.

Van vrijdag 24 tot zondag 26 nov.: Faulhaber-weekeinde te Elspeet. Informatie bij Loes Demmendaal.

KORTRIJK
Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is steeds gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: (056) 20 07 96. Bij hem kan tevens informatie over het programma van de club worden gevraagd.
Clubavonden en cursussen vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in de Jeugdherberg van Kortrijk, Passionistenlaan 1A, 8500 Kortrijk.
Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: (056) 20 07 96 of Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: (051) 56 90 30.

maandag 25 sept.: Ivo Durwael spreekt over *Movado sen Nomo.*
maandag 23 okt.: Leo De Cooman spreekt over „De milieuvriendelijke tuin".

OPROEP: Het Fonds Vanbiervliet (bibliotheek) heeft dringend vrijwillige medewerkers nodig.

LEUVEN
Esperanto 2000
Wij leven mee met de studenten, ons seizoen loopt van september tot juni. De woensdagavond is onze vaste avond (met verschillende cursussen). „Laborvespero" op de 1ste en 3de woensdag en op de 2de woensdag van de maand ons speciaal programma tijdens VESPERO 2000. Start telkens om 19.30 uur in het Cultureel Centrum, Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 (bij het ziekenhuis).

woensdag 6 sept.: Laborvespero.
woensdag 13 sept.: Vespero 2000, Rony Van den Bempt spreekt over onderzoek van de ruimte.
woensdag 20 sept.: Laborvespero.
woensdag 4 okt.: Laborvespero.
woensdag 11 okt.: Informatie-avond over Esperanto en de Esperantocursussen in het Leuvense in lokaal B.1.4.
zaterdag 14 okt. en zondag 15 okt.: Spoedcursus Esperanto telkens van 9.00 tot 17.00 u., met één uur middagpauze om 12.00 u. In lokaal A.1.5.
woensdag 18 okt.: Vespero 2000, Julia Castiau, onderwerp nog niet meegedeeld.
woensdag 8 nov.: Vespero 2000, Martin de Caluwé, onderwerp nog niet meegedeeld.

NOTEER ALVAST
Met lede ogen stelt de Esperanto 2000 vast dat het initiatief *Semajno de Internacia Amikeco* niet door anderen wordt overgenomen. Daarom besloten zij om ook in februari 1996 deze weekendontmoeting te organiseren. Alle leden van de Vlaamse Esperantobond zijn op deze dag uitgenodigd en natuurlijk mogen ook gasten van waar ook ter wereld meekomen. Hou dus nu al rekening met deze happening bij het vastleggen van uw agenda!

LIMBURG
Esperanto Limburg
Bijeenkomsten in ons clubhuis, Ambachtstraat 39, 3530 Helchteren. Programma's beginnen om 20.00 uur.

zaterdag 2 sept. en zondag 3 sept.: Info- en Hobbybeurs in het Cultureel Centrum van Hasselt, met boekenstand verzorgd door de Hasseltse club.
dinsdag 5 sept.: Info-avond over de Esperantocursussen in Limburg.
donderdag 7 sept.: Info-avond in het Cultureel Centrum van Hasselt, aanvang 20.00 u.
dinsdag 26 sept.: Hedwig Van der Bruggen uit Waasmunster spreekt over „Reizen met Esperanto", „Pasporta Servo" en „Via Moskou, China naar het Esperantocongres in Korea".
dinsdag 3 okt.: Nieuwe Info-avond

over het Esperanto en de Esperantocursussen in Limburg.
dinsdag 24 okt.: Jos Vandebergh spreekt over de problemen van „ledenadministratie".
dinsdag 29 nov.: We krijgen bezoek van een buitenlandse gastspreker, onderwerp nog niet bekend.

OOSTENDE
La Konko
De vergaderingen gebeuren in de voormalige stadsschool „Vercamer", Northlaan 14, Oostende-Mariakerke. Inlichtingen bij dhr. Marc Cuffez, tel. (059) 80 85 17.

vrijdag 15 sept.: Informatiesessie over de Esperantocursussen. Vanaf september zal er ook een derde cursusjaar mogelijk zijn. Voor meer inlichtingen zie de speciale cursusbladzijden in dit nummer.
Maandelijks houdt onze club ook een converstatie-avond van 20.00 tot 22.00 uur, maar de dag moet nog worden afgesproken.

zondag 15 okt.: „Translima Regiona Renkontiĝo": deze samenwerking met Nord-Pas de Calais (F), Kent (GB) en West-Vlaanderen staat nog niet helemaal vast, maar we denken er sterk aan, misschien maken we er zelfs een heel weekeinde van.

ROTTERDAM
Esperanto-societo Merkurio
Samenkomsten op de 1ste en 3de woensdag van de maand, uitgezonderd juli-augustus, in Centra Oficejo de UEA, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam. Aanvang 19.45 uur. Gasten zijn steeds welkom. Inlichtingen bij Piet Schuil, tel.: (010) 416 14 49.

woensdag 6 sept.: Verhalen over het Wereldcongres in Tampere (Finland) en over onze vakantie-ervaringen.
woensdag 20 sept.: Taalspel.
woensdag 4 okt.: De levende krant.
woensdag 18 okt.: Voordracht, onderwerp en spreker nog niet bekend.
woensdag 1 nov.: Spreekwoorden.
woensdag 15 nov.: Vertalen.

FLEJA
Flandra Esperanta Junulara Asocio
Zolderbijeenkomsten: Iedere 1ste zondag van de maand om 20.00 uur in het Esperanthuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, op de zolder (3de verdieping). Iedereen is welkom vanaf 19.30 uur. Inlichtingen: Ilja De Coster, tel.: (09) 227 86 64.

zondag 3 sept.: We halen onze mooiste reisherinneringen boven in: vakantieverhalen.
zondag 1 okt.: Wat is een jeugdig leven zonder poëzie? Esperanto-gedichten.
zondag 5 nov.: Je hoeft dit weekend niet per sé naar een dancing of een TD om eens je benen uit te slaan. Een heuse danscursus geeft je alle gelegenheid.
zondag 3 dec.: Bijschaven van de grammatica, dan slaan we op 't IS geen gek figuur.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel. (050) 35 49 35.
BRUSSEL Emile Van Damme, Albert-I-straat 44, B-1703 Schepdaal, tel.: (02) 569 17 83.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77.
(TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Postbus 140, NL-1780 AC Den Helder.
DEURNE (TANEF) E. Spitaels, tel.: (03) 658 74 20.
DEVENTER J.S. Douma, Rembrandtkade 177, NL-7412 HL Deventer, tel.: (05700) 183 04.
EDEGEM I. Durwael, P. Gilsonlaan 5, B-2650 Edegem, tel.: (03) 440 30 92.
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 11 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtstraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 33 26 40.
GENK W. Minnen, Loskaaistraat 6, B-3600 Genk, tel.: (089) 35 07 13.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: (09) 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, Peizerweg 68-47, NL-9726 JM Groningen.
NUFARO Arubastraat 53, NL-9715 RV Groningen, tel.: (050) 77 59 54.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 24 57 13.
HASSELT M. Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: (011) 25 34 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (04920) 107 04.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM M. Dee-Tervooren, J. Catsstraat 10, NL-1215 EZ Hilversum, tel.: (035) 21 27 17.
A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 24 33 20.
HOUTHALEN Alfons Lijnen, Grote Baan 156, B-3530 Houthalen, tel.: (011) 52 20 74.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Juffersweg 4 B, NL-4421 JB Kapelle, tel. (01102) 415 63.
KNOKKE A. Marmenout, Helmweg 7, B-8300 Knokke-Heist 1, tel.: (050) 60 55 35.
KORTRIJK *La Konkordo* Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8600 Werken, (051) 56 90 30.
LEEUWARDEN Y. Weidema, Goutumerdijk 18, NL-9084 AE Goutum, tel.: (058) 88 26 10.
LEUVEN *Esperanto 2000* Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: (010) 86 01 12.
LIMBURG Albert Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: (011) 32 36 03. — Jos Vandebergh, Ambachtstraat 39, B-3530 Houthalen-Helchteren, tel.: (011) 52 19 43 (kantoor).
MIDDELBURG zie KAPELLE
NIJMEGEN *Esperantoclub Zamenhof* G.H.M. Wulfers, Lindanusstraat 16, NL-6525 PV Nijmegen, tel.: (080) 55 15 05.
(NEJ-sekcio) Jacob Canisstraat 2, NL-6521 HL Nijmegen, tel.: (080) 22 26 95.
OOSTENDE *La Konko* Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, B-8400 Oostende, tel.: (059) 80 85 17.
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01.
Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
SAT-rondo W. v.d. Blink, Almstein 133, NL-3085 NC Rotterdam, tel.: (010) 480 69 64.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: (016) 81 52 46.
TURNHOUT G. Duyck, Het Bergske 35, B-2360 Oud-Turnhout, tel. (014) 42 48 08.
UTRECHT dhr. Punt, Maniladreef 73, NL-3564 JB Utrecht, tel.: (030) 61 69 67.
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg,* M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel.: (070) 38635 29; D. Ederveen: tel.: (070) 386 66 53.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando* Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (04450) 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* Postbus 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 16 69 31.
ZEIST C.H. Romijn-Born, Dr. S. Jacoblaan 28, NL-3707 VK Zeist.

Een goede reden

– Kiel do povas okazi, ke vi, sinjoro Auld – membro de la Societo de Skotaj Abstinenculoj – trinkas viskion?
– Nun mi rajtas – sinjoro Auld – ĉar mi ankoraŭ ne pagis mian membrokotizon por la nuna jaro...

La sidejon de la libroservo de la Flandra Esperanto-Ligo vizitas skota esperantisto, kiu rigardas diversajn eldonaĵojn kaj diras, ke ili ĉiuj estas tro multekostaj.
La koleriĝinta Ivo D., kiu deĵoris tiutage per iom kolera voĉo diras al la skota kliento:
– Bonvolu preni unu el ili tute senpage!
– Ho! – ekĝojis la skoto – Bonvolu do doni al mi du pliajn librojn krome...!

Wil je andere mopjes over Schotten in het Esperanto lezen, koop dan onverwijld *Humuro, laŭ skota maniero*, samengesteld door Andrzej Pettyn, met een inleiding door William Auld en tekeningen door Hector Palacios, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond. Het boekje telt 86 pagina's en kost 270,– fr. (± 1,– fr. per mopje, inleiding en nawoord: gratis). Wie het boekje zelf komt halen, hoeft bovendien geen verzendingskosten te betalen.

Groene rekening
Geld beleggen en tegelijker tijd de Esperantobeweging steunen, kan, via de groene rekening. U opent een deposito bij de Vlaamse Esperantobond en strijkt elk jaar de rente op. Intussen kan de Vlaamse Esperantobond over het kapitaal beschikken om zijn werkingsinvesteringen te financieren. Voor inlichtingen bel: (03) 234 34 00.

MI ❤ ESPERANTON

Bent U wetenschapper?
Volgend jaar verschijnt er een nieuwe uitgave van het boek *Kiu estas kiu en scienco kaj tekniko?* (Wie is wie in wetenschap en techniek?). Als u een wetenschap beoefent en wat Esperanto kent, loont het de moeite in dit boek te worden vermeld. Neem daarvoor contact op met Wim De Smet, Hertendreef 12, B-2180 Kalmthout, tel.: (03) 666 99 49.